

Miljöcertifiering av Ålands golfklubb r.f

En utredning över vad utvecklingen av hållbarheten innebär
för en golfklubb

Joakim Hohenthal

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Turism
Identifikationsnummer:	4518
Författare:	Joakim Hohenthal
Arbetets namn:	Miljöcertifiering av Ålands Golfklubb
Handledare (Arcada):	Susanna Fabricius
Uppdragsgivare:	Ålands Golfklubb r.f.
<p>Sammandrag:</p> <p>Hållbar utveckling är ett aktuellt ämne inom turismen. För en golfklubb finns flera hållbarhetsutmaningar och detta arbete handlar om processen för Ålands Golfklubb att er-hålla ett miljöcertifikat. Syftet med detta arbete är att tillsammans med Ålands Golfklubb inleda denna process, utvärdera den nuvarande situationen och identifiera vad som behöver göras i framtiden. Som metod har jag använt mig av en skrivbordsundersökning för att bekanta mig med litteraturen i ämnet, intervjuer med personer i branschen samt benchmarking för att jämföra ÅGK med redan certifierade klubbar. Ålands Golfklubb är starkt beroende av turismen och de intäkter man får från gäster och besökare är livsviktiga för klubbens ekonomi. Golf turister visar sig också vara det segment som gör av med mest pengar och således gynnar hela den åländska turismnäringen. Hållbar utveckling handlar om en ekonomisk utveckling som inte görs på bekostnad på miljön eller social välfärd. Hållbar turism handlar om applikationen av detta tankesätt på turismnäringen. För golfen som sport finns flera hållbarhetsutmaningar. Detta handlar främst om miljöförvaltning, resursanvändning, risken för föroreningar och avfallshandling. Golf Environment Organization som administrerar miljöcertifikatet är en organisation som främjar hållbarhet inom golfen. De erbjuder ett gratis online program för golfklubbar som vill sammanställa sitt hållbara arbete och certifierar sedan klubbar på basen av kriterier inom sex olika kategorier; natur, vatten, energi, försörjningskedjan, föroreningar och samhälle. Det visade sig att klubben redan länge arbetat med miljön i åtanke, man strävar efter att förbruka så lite resurser som möjligt och uppfyller redan de flesta av kriterierna. Utöver detta så rekommenderar jag att man utvidgar sin dokumentering av olika hållbarhetsaspekter, bättre kommunicerar sitt miljöarbete till allmänheten, utnyttjar arbetet i sin marknadsföring, författar en officiell miljöplan för anläggningen och fortsätter att kontinuerligt arbeta med hållbarhet och utreder möjligheter för förbättring.</p>	
Nyckelord:	Hållbar utveckling, Ålands Golfklubb r.f. Golf Environmental Organization, Ecolabel, miljöcertifiering
Sidantal:	83
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	15.12.2014

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Tourism
Identification number:	4518
Author:	Joakim Hohenthal
Title:	Environmental certification for Ålands Golf Club
Supervisor (Arcada):	Susanna Fabricius
Commissioned by:	Ålands Golf Club r.f.
<p>Abstract: Sustainable development is a current topic in tourism and a golf club faces several sustainability challenges. This thesis centers around the process of Ålands Golf Club r.f. becoming environmentally certified. The aim of this thesis is initiate this process, evaluate the current state of the club and identify what measures are needed in the future. For my methods I will use a desk research to familiarize myself with the subjects concerning sustainability, interviews with industry people and benchmarking in order to compare ÅGK with already certified clubs. Ålands Golf Club is dependent on tourism and the revenues from visiting players are essential for the clubs economy. Statistics show that golf tourists visiting Åland is the tourism segment which spend the most amount of money overall, and in doing so they benefit the local tourism industry as a whole. Sustainable development is essentially about economic development that does not damage the environment or social welfare. Sustainable tourism is the application of this concept on the tourism industry. Golf's sustainability challenges are namely concerning the protection of the environment, the use of resources, the risk of pollution and waste management. Golf Environment Organization is an organization that promotes sustainability in the golfing world and administers the GEO eco label. They offer a free online program for clubs wanting to compile their sustainable work and then issues the label on the basis of several evaluation criteria. The criteria are divided into six categories; nature, water, energy, supply chain, pollution control and community. Results show that the club has already for a long time been working pro actively with the environment in mind, they always try to minimize the resource inputs and already meets most of the criteria. In addition I recommend an extended documentation of sustainability aspects, better communication of environmental work, utilization of the marketing possibilities, establishing an environmental plan for managing the club and actively continuing working with sustainable issues and evaluating where progress can still be made.</p>	
Keywords:	Sustainable development, Ålands Golf club, Golf Environmental Organization, Eco label, Environmental certification
Number of pages:	83
Language:	Swedish
Date of acceptance:	15.12.2014

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
1.1	Problemområde	8
1.2	Syfte & avgränsning	9
1.3	Metod	10
2	ÅLAND, GOLF & TURISM	11
2.1	Presentation av Ålands Golfklubb och Kastelholm	11
2.2	Ålands turismnäring	12
2.3	Turismens utmaningar på Åland	17
2.4	Ålands Golfklubb och turism	17
3	HÅLLBAR UTVECKLING	19
3.1	Hållbar turism	21
3.1.1	<i>Ekologiska problem för hållbar turism</i>	22
3.1.2	<i>Sociokulturella effekter av turismen</i>	24
3.1.3	<i>Ekonomiskt hållbar turism</i>	27
3.2	Backcasting med principer för hållbarhet	28
3.3	Hållbar golf	30
4	CERTIFIKAT	34
4.1	Ecolabels	34
4.2	Golf Environment Organization, GEO Ecolabel	36
4.2.1	<i>OnCourse® GEO onlineprogram</i>	37
4.2.2	<i>Kriterier för certifiering</i>	38
5	INSAMLING AV INFORMATION	39
6	GEO CERTIFIKAT FÖR ÅLANDS GOLFKLUBB	40
6.1	Natur	40
6.2	Vatten	41
6.3	Energi	43
6.4	Försörjningskedjan	44
6.5	Föroreningskontroll	45
6.6	Samhälle	45
7	DISKUSSION	46
7.1	Miljöförvaltning	46
7.2	Vattenanvändning	48
7.3	Energianvändning	50

7.4	Ansvarsfull användning av gödsel och kemikalier.....	52
7.5	Förhindrandet av föroreningar.....	53
7.6	Avfallshantering.....	54
7.7	Samhällsengagemang.....	55
8	KONKLUSION.....	58
8.1	Sammanfattning.....	58
8.2	Egna reflektioner.....	60
8.2.1	<i>Dokumentering viktig</i>	61
8.2.2	<i>Kommunicera sitt miljöarbete</i>	62
8.2.3	<i>Utnyttja marknadsföringsvärdet</i>	63
8.2.4	<i>Författa en officiell miljöplan</i>	63
8.2.5	<i>Kontinuitet och möjligheter för förbättring</i>	64
8.3	Betydelse för turismen på Åland.....	64
8.4	Slutord.....	65
	Källor.....	67
	Bilagor.....	75

Figurer

Figur 1 Turisternas genomsnittliga dygnskonsumtion enligt syftet med resan till Åland. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b).....	13
Figur 2 Övernattande turisternas genomsnittliga dygnskonsumtion enligt säsong och region. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)	14
Figur 3 Turisternas genomsnittliga dygnskonsumtion per utgiftsslag enligt syftet med resan. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)	15
Figur 4 Turisternas konsumtion under resorna till och från Åland enligt syftet med resan. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)	15
Figur 5 (T.v.) Turismens direkta och indirekta betydelse för Ålands BNP till baspris i procent. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b).....	16
Figur 6 (T.h.) Turismens direkta och indirekta sysselsättningseffekter i procent av de sysselsatta. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b).....	16
Figur 7 Modell över de tre hållbarhetsdimensionerna (Sogesid, 2014)	21
Figur 8 Modell för backcasting med principer för hållbarhet (Det Naturliga Steget 2014 d).....	29
Figur 9 Bild av de olika formulärens (GEO 2014 h)	37
Figur 10 Ett diagram över energiförbrukning 2011-2013. (Ålands Golfklubb 2014)....	43

1 INLEDNING

Hållbar utveckling är ett brinnande aktuellt ämne inom turismen. Fler och fler blir uppmärksammade på hur turismindustrin kan ha en negativ effekt på sin omgivning ur olika hållbarhetsperspektiv. Byggandet av turismanläggningar och infrastruktur sker på bekostnad av naturområden, höga besökarantal sätter press på resurserna och det blir ont om vatten och energi, föroreningar i luft, mark och vatten ökar och djurlivet trängs undan och blir lidande. Dessa är bara några exempel på turismens negativa inverkan. Men turismen har också möjligheten att bidra positivt. Genom att kommunicera med allmänheten kan man öka medvetenheten om de negativa effekterna och aktivt förebygga dessa. Om den sköts på rätt sätt kan turismnäringen göra mycket positivt för destinationen, den skapar jobb och inkomster och kan vara en drivande kraft för bevaringen av naturområden (United Nations Environment Programme 2014 a).

Hållbar utveckling är ett koncept som ofta definieras som följande: ”utveckling som möter de behov som finns för tillfället, utan att riskera framtida generationers förmåga att möta deras behov”(iisd, 2013). Hållbar utveckling handlar om hur samhället skall kunna utvecklas och förändras utan att det sker på bekostnad av miljön och dess omgivning. Hållbarhet delas in i tre olika dimensioner; ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Den sociala dimensionen handlar om seder, attityder, institutioner och förhållanden. Den ekonomiska dimensionen rör främst utvinning och distribution av resurser. Den ekologiska dimensionen handlar om hur de föregående två tillsammans påverkar naturen och dess resurser (Baker 2006: 7).

För en golfbana är hållbarhet en stor utmaning. Golfbanor byggs på bekostnad av skog och andra naturområden, väldiga mängder vatten behövs för bevattning av banorna, användning av gödsel och olika kemikalier på banan kan leda till föroreningar, banorna kräver mycket underhåll av bränsle drivna maskiner, och i anslutning till golfbanan finns det ofta andra faciliteter som restaurang, klubbhus, pro-shop, kontor och liknande som också kräver vatten och energi (RBC 2014. GEO 2014 a). I Finland har golfförbundet insett vikten av hållbarhet och genom att erbjuda hjälp och vägledning, strävar efter att alla landets golfklubbar skall börja arbeta på ett hållbart sätt.

En av de ledande aktörerna inom hållbar golf är Golf Environment Organization (GEO), en internationell organisation som arbetar med främjandet av hållbarhet inom sporten. GEO administrerar golfens egna ecolabel – GEO certifikatet, ett bevis över att klubben håller en hög internationell standard inom alla viktiga delområden (GEO 2014 b). I Finland finns det för tillfället endast åtta stycken certifierade klubbar, vilket tyder på hur nytt detta är inom sporten (GEO 2014 c).

Uppdragsgivare för mitt arbete är Ålands Golfklubb r.f. (ÅGK). Klubben som öppnade sina första hål för spel 1983 är Ålands enda golfklubb och erbjuder två stycken 18-håls banor samt en mindre korthålsbana. Till anläggningen hör också ett klubbhus, en restaurang, golfshop samt omklädningsrum och kontor (Ålands Golfklubb 2014). I enlighet med finska golfförbundets önskan att landets klubbar skall förbinda sig till god hållbar praxis så ämnar man nu på ÅGK inleda arbetet med att erhålla ett GEO certifikat.

1.1 Problemområde

Utmaningen för ÅGK är att förändra sin verksamhet till en mer hållbar sådan. Viljan att göra det förstärks även av att man från finska golfförbundets sida har meddelat att det kan bli aktuellt med ett förbud för klubbar att anordna nationella tävlingar ifall att man inte har någon form av miljöarbete. Ett sådant tävlingsförbud är naturligtvis något som man önskar undvika. Processen med att få ett GEO certifikat är ganska omfattande, man inleder med att registrera klubben på deras hemsida och sedan har man tre år på sig att uppfylla de kriterier som krävs. Certifikatet ställer en mängd krav på klubben inom flera olika delområden. Målet för arbetet är att ÅGK inom tre år skall kunna tilldelas ett GEO certifikat, men även om det är målet så finns det fler fördelar med att göra sin verksamhet hållbar. Förutom den positiva effekt det har på miljön har det även en ekonomisk fördel, där exempelvis reducerad användning av energi och vatten sparar pengar samt att banans kvalitet kan höjas. Det är också en möjlighet för ÅGK att visa ett gott exempel för andra organisationer och sprida information om en viktig hållbar praxis. Det kan också med fördel användas i marknadsföringen och visa upp ÅGK som en hållbar förening. Min önskan är att utöver själva certifikatet även informera om varför det är viktigt att arbeta med miljön i åtanke och kunna belysa alla de fördelar som det också innebär.

Frågeställningen är konstruerad med certifikatet som utgångspunkt och är indelad i tre moment: 1) vilka är kriterierna som behöver uppfyllas, 2) hur ser situationen ut på golfbanan för tillfället och 3) vilka åtgärder behöver tas i framtiden. Till att börja med behöver jag bekanta mig med de kriterier som ställs och vad som klubben förväntas uppfylla. Andra delen handlar om en nulägesanalys där jag utreder hur klubben för tillfället står sig i relation till kriterierna och den sista delen handlar om vad som ännu krävs, vilka åtgärder behöver tas i framtiden för att kunna bli certifierad.

1.2 Syfte & avgränsning

Syftet med mitt arbete är att för Ålands Golfklubbs räkning inleda arbetet med att erhålla ett en GEO miljöcertifiering. Målet är att utreda klubbens nuvarande situation samt att sammanställa vad som behöver göras i fortsättningen. Min förhoppning är att kunna överlämna projektet i klubbens händer i ett sådant skick att de inom utsatt tid har möjlighet att uppnå de kriterier som krävs för att bli miljöcertifierade.

Eftersom detta är ett examensarbete inom utbildningsprogrammet i turism är jag också intresserad av turismens betydelse, dels för Åland i allmänhet och för Ålands Golfklubb i synnerhet. Jag kommer att analysera detta förhållande samt diskutera hur ett eventuellt GEO certifikat kunde påverka detta.

Arbetet kommer att avgränsa sig till de anläggningar som Ålands Golfklubb äger och förvaltar. Exempelvis restaurangen på området är ett eget företag och rekommendationer kommer inte att göras skilt för restaurangen. De får gärna ta del av min utredning och bekanta sig med den information som där finns om de kan tänkas ha användning av den, men rekommendationer skilt för restaurangen och andra liknande företag på området görs ej.

En annan avgränsning är att jag inte förbinder mig till att delta i hela processen med att erhålla certifikatet. Processen är lång och mitt arbete är begränsat till en tidtabell som sträcker sig fram till vintern 2014. Mitt arbete kommer att grunda sig i processen men fungera som en fristående rapport med förslag till hur detta mål kan uppnås.

1.3 Metod

Jag kommer att i första hand använda mig av en skrivbordsundersökning som metod. En studie av den befintliga litteraturen ger en uppfattning om den kunskap som finns på ämnet (Veal 1997:69). Eftersom jag ämnar lära mig så mycket som möjligt om hållbarhet och dess problem och lösningar känns det naturligt att börja med den kunskap som redan finns. Syftet med mitt arbete är inte heller att bidra med någon ny kunskap på området utan att applicera de bästa lösningarna som redan finns för golfklubbens räkning och motivera varför. Information om hållbar utveckling och hållbar turism har jag främst tagit från Cooper et al, Baker, Swarbrooke, Weaver och Holden samt från United Nations Environment Programmes internetsidor.

Jag kommer även att använda mig av kvalitativa intervjuer med lämpliga personer inom branschen och inom temat för arbetet. I kvalitativa intervjuer samlar man in mycket information om ett ämne från ett fåtal personer (Veal 1997: 71). Intervjuer med personer som är kunniga inom ämnet kan säkerligen bidra med mycket kunskap och erfarenhet som kan hjälpa mig i mitt eget arbete.

För att sätta mina resultat i en tydligare kontext så kommer jag använda mig av riktmärkning, på engelska benchmarking, och jämföra ÅGK med andra finländska GEO-certifierade golfklubbar. Benchmarking är en process där man utgående från den egna organisationens förutsättningar för framgång hittar andra organisationer som gör det bättre, lär sig av dem och implementerar denna kunskap på den egna organisationen. Benchmarking är inte detsamma som att helt enkelt kopiera konkurrensen utan det handlar om att identifiera vilka lösningar som kan förbättra det egna arbetet, och hur dessa kan anpassas (Meade, 2007). Genom att jämföra ÅGK med andra klubbar kan jag skapa mig en bild över hur organisationen står sig jämfört med de redan certifierade klubbarna, och eventuellt hitta möjligheter och tips för förbättring.

Etiska funderingar finns angående huruvida man kan ta lösningar från andra golfklubbar och implementera dem på ÅGK. Målet är att enligt de förutsättningar som finns för ÅGK hitta de bästa lösningarna som passar just för dem.

2 ÅLAND, GOLF & TURISM

I detta stycke presenterar jag först min uppdragsgivare och gör sedan en snabb analys över turismnäringens status på Åland och dess relation till ÅGK.

2.1 Presentation av Ålands Golfklubb och Kastelholm

Ålands Golfklubb r.f. grundades 1975 av en grupp åländska golfentusiaster och andra intresserade. Till en början fick man hålla sig till att öva på en äng nära staden och sina tävlingar höll man på banor i Sverige. Målet var såklart att få en egen bana på Åland och efter att man hade studerat olika platser så valdes till slut Kastelholmsområdet i Sund. Beslut om att inleda byggandet fattades 1981 och två år senare, i augusti 1983 öppnas de första nio hålen för spel på ÅGK, ålänningarna hade äntligen fått en egen bana att spela på. Utvecklingen av anläggningen fortsatte konstant under årens lopp. Efter att man 1988 kunde erbjuda spel på 18 hål tar man i början av 90-talet beslutet att satsa på ytterligare en bana, den blir klar 1997 och ÅGK kan nu erbjuda spel på två stycken 18-hålsbanor; Slotts- och Kungsbanan. Samtidigt har man byggt och förstorat klubbhus, restaurang, bagskåp, kiosker och mer för att kunna hantera den större mängden medlemmar och gäster (Forsgård 2008. Ålands Golfklubb 2014).

Klubben hade år 2014 1034 medlemmar varav 978 stycken är såkallade aktiva medlemmar och 56 stycken passiva medlemmar. Antalet besökare var ca 11 500 och de spelade totalt ca 19 900 greenfeerundor. Antalet heltidsanställda var 9 stycken och under högsäsong hade man ytterligare 21 stycken säsongsanställda (Nordström, 2014).

Anläggningen, som ligger ca 25km från centrala Mariehamn, är beläget i det natursköna området kring Kastelholms slott. Från vissa delar av banan har man utsikt över slottet som härstammar från medeltiden, då Åland liksom resten av Finland hörde till Sverige. Det svenska riket sträckte sig ända till Ryssland så Åland blev en strategisk punkt mitt i riket. Under 1400-talet fick slottet uppleva flera dramatiska episoder, bland annat låg Sverige och Danmark i krig och slottet belägrades flera gånger av danskarna, innan det till slut kunde återerövas av svenskarna. Den svenske landsfadern Gustav Vasa har själv spenderat tid här och det brukades under 1500-talet som ett jaktlott, innan slottet övergick till hans sons förfogande i samband med att han utsågs till hertig av Finland

och Åland. Slottet drabbades av bränder och förfall och tappade med tiden sin administrativa betydelse, speciellt efter att Finland och Åland erövrades av Ryssland. Slottet har i modernare tid dock fått ett uppsving och genomgått flere restaureringar och fungerar nu som ett museum (Visit Åland 2014. Kastelholms Slott 2014 a). I anslutning till slottet finns även gästhem, gästhamn, friluftsmuseum, ett 1700-tals fängelse som nu också fungerar som museum samt kändiskrögaren Michael Björklunds nya restaurangsatsning Smakbyn (Kastelholms Slott 2014 b).

2.2 Ålands turismnäring

I detta stycke behandlas kort hur Ålands turismnäring såg ut under 2013 och dess ekonomiska effekt på samhället. Fokus ligger på golfturnisterna och på den konsumtion som görs i land.

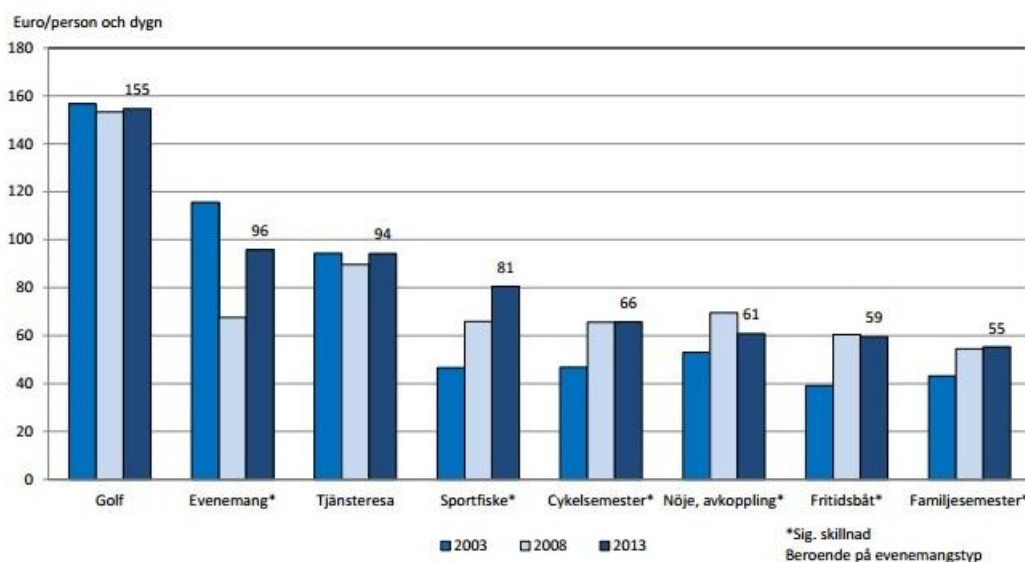
Åland har en strid ström av turister som besöker öarna årligen. Under 2013 kunde Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) redovisa att 193 000 gäster hade inkvarterats på Åland. Totalt var antalet övernattningar över 415 800 vilket var en minskning med en och en halv procent jämfört med 2012 (Ålands Statistik- och Utredningsbyrå 2014 a).

När man behandlar Ålands turism så är det värt att påpeka att det finns olika definitioner och ÅSUB skiljer exempelvis på *landturism* och *total turism*. Landturismen innefattar det turisterna gör och spenderar sina pengar på under vistelsen på Åland och utesluter exempelvis resekostnader och eventuella inköp ombord på färjorna. Dessa tas dock med i den totala turismen (Ålands Statistik- och Utredningsbyrå 2014 b). De siffror och procent jag redovisar följer definitionen *landturism* eftersom det jag är intresserad av är vad turisterna gör när de väl är på Åland och inte hur mycket de spenderar för att ta sig dit eller ombord på färjan.

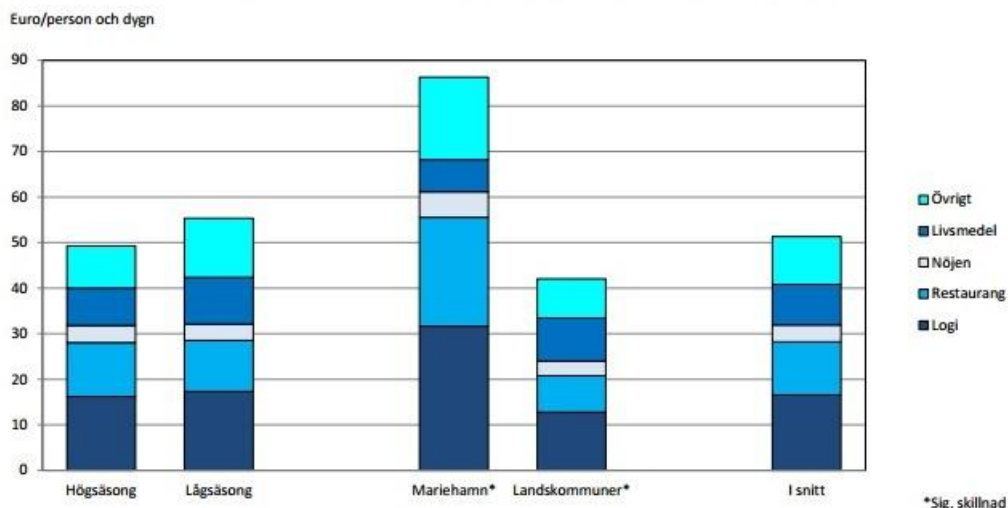
Turisternas landkonsumtion uppgick under 2013 till 91,3 miljoner euro, vilket motsvarar 4,1% av Ålands BNP. Det är en ökning med 76% från 2002. I jämförelse med hela Finland så är turismens bidrag procentuellt större för Åland, för hela landets BNP utgjorde turismen 2,7% år 2013 (Matkailun edistämiskeskus 2014). Ännu större blir det om man jämför med de siffror som World Travel & Tourism Council bidrar med, som säger att andelen av BNP var 2,3% för hela landet 2013 (World Travel & Tourism

Council 2014). Av de på Åland som 2011 var sysselsatta i den privata sektorn så var 5,7% sysselsatta inom turismen, varav majoriteten (70%) inom hotell- och restaurangverksamheten (Ålands Statistik- och Utredningsbyrå 2014 b). Turisterna spenderar mest pengar på logi (31%) följt av restaurangbesök (23%) och kategorin ”övrigt” (21%) dit bland annat shopping räknas (Ibid.).

Vilken betydelse har då golfturisterna i detta sammanhang? Statistiken från ÅSUB visar tydligt att de turister vars huvudsyfte för resan är golf spenderar klart mest pengar jämfört med andra segment. I figur 1 (se nedan) ser vi att den genomsnittliga dygnskonsumtionen för en golfturist är 155€, vilket är avsevärt högre än de andra segmenten. Notera även att förhållandet mellan golfturisterna och de andra segmenten varit ungefär likadant även 2003 och 2008. Man skall naturligtvis vara försiktig med att anta saker utan grund, men det ligger nära till hands att åtminstone ana att det har sett liknande ut även åren där emellan. Det är ytterligare den kundgrupp vars spenderande varierar minst mellan undersökningarna utan håller en jämn, hög, nivå. I figur 2 ser man att den genomsnittliga övernattande turisten på Åland dagligen gör av med just över 50€. Genomsnittet för utländska resenärer i Finland år 2012 var 59€ per dag och mest gör japanska besökare av med, i snitt 126€ per dag (Statistikcentralen, 2013) . Golfturisten kan alltså sägas vara tre gånger så lönsam som den genomsnittliga besökaren, även under högsäsong!

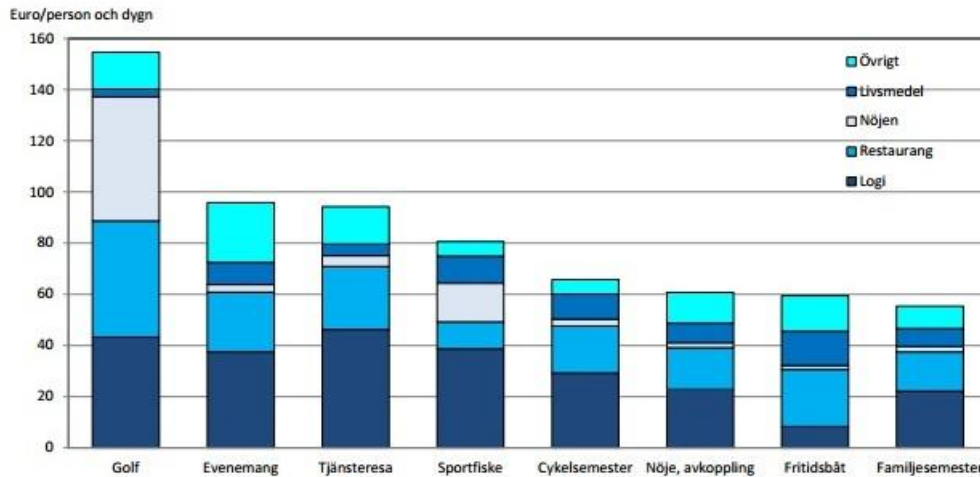

Figur 1 Turisternas genomsnittliga dygnskonsumtion enligt syftet med resan till Åland. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)

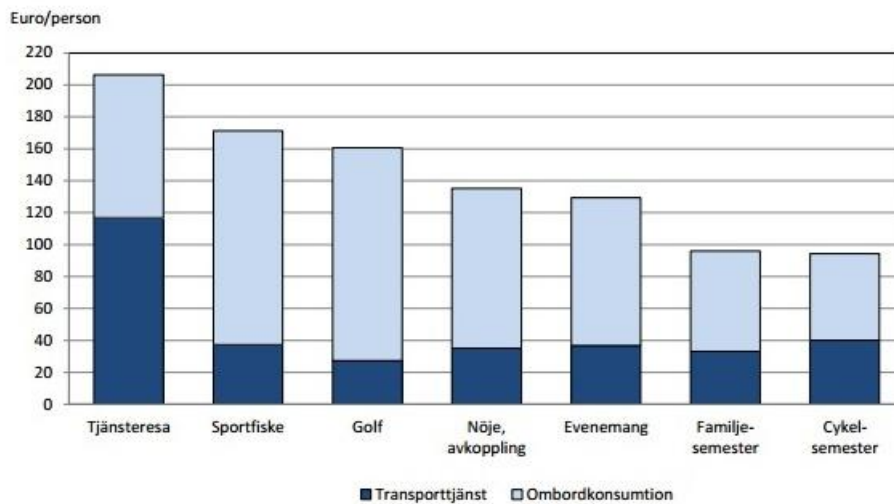

Figur 2 Övernattande turisternas genomsnittliga dygnskonsumtion enligt säsong och region. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)

Och tittar man närmare på de olika utgiftsposterna (figur 3) så ser man golfturisterna också är den grupp som jämnast fördelar sina utgifter över posterna. De spenderar lika mycket på logi som de andra segmenten men mer på restaurangbesök och framför allt nöjen (det är inte specificerat men hit har man förmodligen räknat utgifterna för själva golfen). Intäkterna koncentreras inte bara till ett ställe, exempelvis golfbanan, utan fördelas och gynnar fler aktörer. Även om jag i styckets inledning beskrev hur jag valt att koncentrera mig på landturismen kan det också vara av intresse att i förbifarten notera att golfturisterna, tillsammans med sportfiskarna, även är de som gör av med mest pengar ombord på väg till Åland. I figur 4 visar det att deras ombordkonsumtion i snitt är ca. 130€ per person.

Figur 3 Turisternas genomsnittliga dygnskonsumtion per utgiftsslag enligt syftet med resan. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)

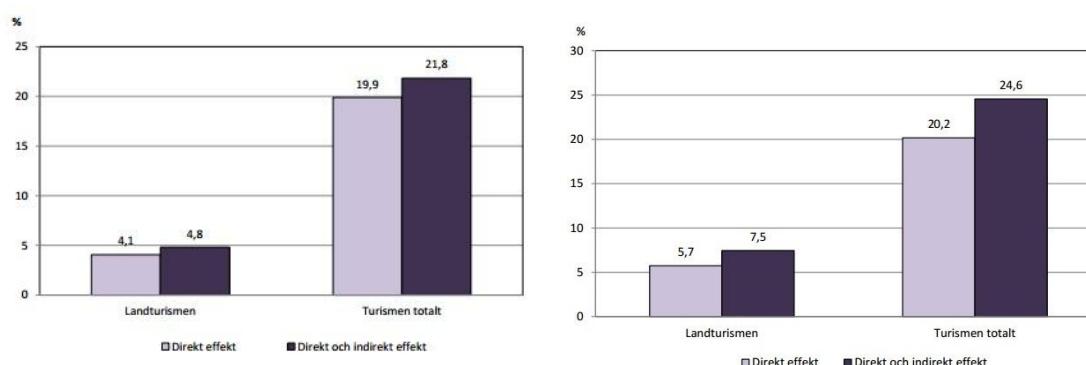

Figur 4 Turisternas konsumtion under resorna till och från Åland enligt syftet med resan. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)

Den inkommande turismen har olika stor betydelse för de olika branscherna på Åland. Hotell- och restaurangbranschen är exempelvis en av de som är starkt beroende av turismen och får ca 60% av sina inkomster från försäljning till turister, andra branscher som är beroende av turismen är sjötransporten och resebyråerna (Ålands Statistik- och Utredningsbyrå 2014 b).

Men förutom de direkta intäkter företagen får från turisterna så påverkar turismnäringen även den åländska ekonomin indirekt. Sådana företag som inte har någon direkt försäljning till turister utan istället är underleverantörer till de olika branschföretagen drar nytta av deras närvaro. Livsmedelsframställning, företagstjänster, byggverksamhet samt

energi- och vattenförsörjning är exempel på företag som drar betydande fördel av turismnäringen via dess kringeffekter (Ålands Statistik- och Utredningsbyrå 2014 b). Den ekonomiska effekterna av turismen till Åland illustreras i figur 5 och 6 nedanför. Som tidigare nämnt utgör turisternas landkonsumtion 4,1% av BNP och med de indirekta effekterna medräknade stiger det till 4,8%. På samma sätt ökar sysselsättningsgraden för turismnäringen på Åland från 5,7% till 7,5% av den privata sektorn. Som man ser på de högra pelarna i figurerna så blir siffrorna betydligt högre ifall man räknar med den totala turismen och tar med rederiernas försäljning till turisterna, samma gäller även sysselsättningsgraden (ibid).

Figur 5 (T.v.) Turismens direkta och indirekta betydelse för Ålands BNP till baspris i procent. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)

Figur 6 (T.h.) Turismens direkta och indirekta sysselsättningseffekter i procent av de sysselsatta. (Ålands statistik- och utredningsbyrå 2014 b)

Turismen är en viktig näring för flera branscher på Åland oberoende hur man väljer att definiera den. Även om man inte väljer att räkna med sjöfarten (vilket är det vanligaste transportmedlet till och från Åland), så är bland annat hotell- och restaurangbranschen i hög grad beroende av den. I nästan alla olika delkategorier som jag har presenterat här så placerar sig golfturisterna som det segment som per person spenderar mest pengar, upp till tre gånger så mycket som genomsnittsbesökaren per dag. De är också bland de som spenderar mest pengar på ombordkonsumtion på färjorna och fördelar sina pengar jämnast mellan logi, restaurangbesök och nöje, och gynnar således flera företag och branscher.

2.3 Turismens utmaningar på Åland

Men samtidigt som den är viktig för många företag är turismen inte en näring som blomstrar på Åland. Statistiken förtäljer att av över 2,1 miljoner inresande turister, så är det endast ca. 190 000 av dem som övernattar på Åland. Majoriteten är alltså bara besökare över dagen eller kryssningsresenärer som inte ens lämnar hamnen. Jag riktade några frågor till Ålands Turist & Konferens (ÅTK) vd Henrik Nordström som har flera års erfarenhet av att sälja Åland som destination. ÅTK är en resebyrå som skräddarsyr olika resepaket för grupper eller enskilda personer (Ålands Turist & Konferens, 2008). De är en av de största återförsäljarna av golfpaket och därför var jag intresserad av deras synpunkt på branschens ställning just nu.

Henrik Nordström ger stöd åt slutsatsen från föregående stycke att golfturisterna är ett viktigt segment, för ÅTK utgör de jämtes med konferensgäster den viktigaste kundgruppen. ÅTK sålde under 2014 ca. 3000 golfrundor. På frågan om hur man kan locka fler resenärer till att övernatta så nämner han främst nya satsningar på aktiviteter, som exempel ger han en ny golfbana, nya moderna rundtursbåtar, evenemang som lockar turister året runt samt bättre shopping i land och bättre flygkommunikationer (Nordström 2014, se bilaga 1)

Som det största problemet nämner Henrik Nordström föga förvånande den korta säsongen, *”vilken när den är som bäst bara utgör knappt 5 månader från början av maj tills slutet av september!”*. Han återvänder till samma utmaning på frågan om hur han ser på framtiden, och menar att om man inte kan få till stånd en förlänning av säsongen och minska på antalet lågsäsongsmånader så kommer utvecklingen förmodligen att bli negativ. Företag kan inte blomstra under ett år med bara 4-5 ”bra” månader försäljningsmässigt (se bilaga 1).

2.4 Ålands Golfklubb och turism

Med cirka 1000 medlemmar och 9 stycken heltidsanställda kan man konstatera att ÅGK inte är en stor förening. Medlemmarna betalar medlemsavgifter och bistår klubben med ideella insatser, men rent ekonomiskt är klubben i många avseenden beroende av sina besökare. Åsa Nordström, direktör på Ålands golfklubb, berättar att klubbens egentliga

syfte är att främja golfen på Åland, och för att kunna erbjuda sina medlemmar spel på banor av bra kvalité och möjlighet att förbättra och utveckla sin verksamhet så är man beroende av intäkter från greenfeegäster. Hon uppskattar att ca 60-65% av klubbens intäkter kommer från turister (Nordström 2014, se bilaga 2).

Antalet besökare har sjunkit något de senaste åren, 2012 och 2013 tog klubben emot 12 100 respektive 12 000 gäster, 2014 var det alltså ca 11 500. Klubbens utmaningar med att locka till sig turister ligger enligt Åsa Nordström främst i den korta säsongen och den hårda konkurrensen från Sverige och fastlandet. Som bäst är banorna öppna från spel från början av maj till mitten av oktober. Det vanligaste sättet att ta sig till Åland är via färjtrafiken, det är därför av stor vikt för ÅGK att rederiernas turlistor passar för gästerna. Gärna skall hela paketet med resa, boende och golf gå att optimera så att gästerna hinner spela så mycket som möjligt. Högklassigt boende i närheten av anläggningen utöver alternativen inne i Mariehamn är också hög prioritet (Nordström, 2014).

Ett högre antal besökare resulterar givetvis i ett hårdare slitage på banorna och kräver lite längre framförhållning av medlemmarna vid bokning av starttid, men samtidigt så är man som sagt beroende av de intäkter gästerna för med sig. För att höja besökarantalet marknadsför man sig genom olika kampanjer och erbjudanden riktade direkt till golfare. Man har haft annonser i tidningar som ges ut i Sverige, Finland, Norge och Danmark och man planerar att satsa mer på reklam online. De största återförsäljarna av golfpaket är Eckerölinjen/Ålandsresor, Ålands Turist & Konferens samt Viking Line (Nordström, 2014).

Golfen på Åland är alltså starkt knuten till turismen i den mån att de intäkter gästerna för med sig är livsviktiga för klubbens ekonomi. Samtidigt så är ÅGK en aktör som gör Åland till en mer attraktiv destination för turister, och de turister som kommer för att spela golf har visat sig vara ett viktigt segment för turismnäringen som helhet, där intäkterna man får från dem gynnar inte bara klubben själv utan flera företag inom branschen.

3 HÅLLBAR UTVECKLING

Jag stötte på termen hållbar utveckling var under nuvarande studier. Det var ett återkommande tema i flera kurser och allteftersom väcktes mitt intresse. Det kändes som ett aktuellt ämne och ett som man stötte på också utanför skolan, vilket tydde på hur det är något man bör ta på allvar. Det var också något som jag kunde relatera till egna erfarenheter, speciellt i ett turismperspektiv där man fick koppla det med egna resor och upplevelser.

I detta stycke presenteras begreppet hållbar utveckling och dess olika aspekter ytterligare. Sedan går jag närmare in på vad hållbar turism är för något och till sist vad hållbarhet innebär för en golfklubb.

Den definition av hållbar utveckling som användes i arbetets inledning var hämtad från Bruntlandrapporten (1987) och lyder: "Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs". Fritt översatt blir det ungefär som det stod i inledningen: utveckling som möter de behov som finns för tillfället, utan att riskera framtida generationers förmåga att möta sina behov (iisd, 2013). Det betyder att människan både nu och i framtiden skall kunna ha möjligheten att skapa en tillfredsställande levnadsstandard både socialt och ekonomiskt, utan att man lever över jordens resurser och utan att skada naturen och dess arter (Galpenergia 2012).

Man kan hitta spår av ett hållbart tankesätt långt tillbaka i tiden. Cooper et. al (2008: 216) hittar spår från slutet av 1800-talet med bland annat uppförandet av nationalparker och djurskyddsföreningar. Baker går tillbaka till början av samma århundrade när tänkare oroade sig över huruvida resurstillgångarna skulle kunna försörja den ökande befolkningen. Det var dock inte förrän på 60- och 70-talet som allmänheten började uttrycka oro över miljön och skadliga föroreningar (Baker 2006: 18)

En annan organisation bidrar med en egen definition. *Det Naturliga Steget* är en organisation grundad i Sverige som arbetar för hållbar utveckling genom bland annat rådgivning, utbildning och forskning (Det Naturliga steget 2014 a). De ansåg att Bruntlandkommissionens definition var för filosofisk och inte gav en praktisk vägledning för hållbarhet. Deras egen definition utgår från fyra stycken hållbarhetsprinciper:

”I det hållbara samhället utsätts inte naturen för systematisk:

1. Koncentrationsökning av ämnen från berggrunden
2. Koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion
3. Undanträngning med fysiska metoder

Och i det samhället hindras inte människor systematiskt...

4. ...från att tillgodose sina behov ”

Förenklat sagt betyder det att man inte utsätter naturen för föroreningar med ämnen från berggrunden som kol och olja eller med ämnen som härstammar från samhällets produktion, dvs. föroreningar. Man skall inte heller utnyttja och tränga undan naturen genom t.ex. att bygga trafikinfrastruktur, skogsskövling eller överfiske. Den sista principen har att göra med den sociala aspekten att ingen människa skall, genom missbruk av politisk eller ekonomisk makt, hindras från att tillgodose sina behov (Det Naturliga Steget 2014 b).

Bruntlandrapporten var först med att koppla samman de tre olika dimensionerna inom hållbarhet; den sociala, den ekonomiska och den ekologiska och förklara hur dessa hänger ihop och påverkar varandra (Baker 2006: 19-20). Social hållbarhet handlar om att garantera välfärd för invånarna i ett samhälle. Socialt skydd, välmående, hälsa, utbildning och jämlikhet skall råda för och mellan kön och samhällsklasser. Ekonomisk hållbarhet rör förmågan att upprätthålla ett fungerande ekonomiskt system vilket kan skapa jobb och inkomster för en växande population. Ekologisk hållbarhet kan ses som strävan efter att bevara naturens välmående och utnyttja dess resurser så att de kan förnyas (sogesid, 2014).

Hållbar utveckling skall ses som ett system som innefattar dessa tre dimensioner och där de samspelar och påverkar varandra. Det är en ständigt pågående process som ter sig olika beroende på plats, tid, och i vilken kulturell, social och politisk kontext man placerar den i. Holden menar att det bästa sättet att se på hållbarhet är inte som ett slutgiltigt mål vilket kan nås utan som en riktlinje som tar hänsyn till hur vi skall agera i förhållande till miljön. I figuren nedanför illustreras hur de olika dimensionerna hör ihop med varandra och hur en lösning på ett hållbart problem måste ta alla delar i beaktande. Oavsett vilken definition eller tolkning man följer så framkommer vissa aspekter som

grundläggande. Hållbarhet förutsätter att man tar hänsyn för det långsiktiga ekonomiska, sociokulturella och ekologiska välbefinnandet för alla inblandade parter, och att detta kräver alla parter engagemang (Sogesid, 2014. Baker 2006: 8. Holden 2000: 175-176. Cooper et. al. 2008: 218-219).

Figur 7 Modell över de tre hållbarhetsdimensionerna (Sogesid, 2014)

3.1 Hållbar turism

Hållbar turism möter de behov som finns hos dagens och framtidens turister och destinationer. Den bidrar till en hantering av resurser på ett sådant sätt att de uppfyller de ekonomiska, sociala och estetiska behov som finns samtidigt som man bevarar kulturell integritet, ekologiska processer och biologisk mångfald (Cooper et. al. 2008: 218). Så lyder den fritt översatta definitionen av hållbar turism från World Tourism Organization (UNWTO), Förenta Nationernas turismorgan. Weaver beskriver det helt enkelt som applikationen av konceptet hållbar utveckling på turismindustrin, i grund och botten minimeringen av de negativa effekterna och maximering av de positiva (Weaver, 2006: 10).

Samma tre hållbarhetsdimensioner existerar inom den hållbara turismen. Den hållbara turismen skall optimera användningen av de resurser som är viktiga för turismutvecklingen, upprätthålla de viktiga ekologiska processerna samt hjälpa till med bevarandet av naturarv och den biologiska mångfalden. Respektera olika samhällens sociokulturella autenticitet och bevara deras kulturarv, både levande och byggda, samt främja tolerans och förståelse mellan kulturer. Ekonomiskt är målet att försäkra genomförbara och långsiktiga handlingar som tillför socioekonomiska fördelar för alla inblandade parter. Det inkluderar stabila arbetstillfällen, inkomster, ett socialt nätverk och en minskande fattig-

dom. Allt detta samtidigt som man erbjuder besökarna tillfredsställande, meningsfulla vistelser och ökar medvetenheten om och vikten av hållbar turism (UNWTO, 2014).

I detta avseende står turismindustrin inför en utmaning som härstammar ur dess själva natur, speciellt den internationella turismen, vilken påverkar och interagerar med dessa tre hållbarhetsprinciper på olika sätt och på olika nivåer. När nedanför går jag in på varje dimension skiljt och redogör på vilka sätt turismen kan påverka både negativt och positivt.

3.1.1 Ekologiska problem för hållbar turism

Turismen står ofta i starkt samband med naturen och den skapar många gånger själva kärnupplevelsen på en destination. Ren luft, vacker miljö, sjöar och hav för att nämna några kan vara en stor del av vad som gör destinationen attraktiv. De intäkter som fås in från turismen kan på ett positivt sätt användas för att skydda och värna om miljön, men samtidigt utgör turismen ett hot (Swarbrooke, 1999:49-51). Turismens negativa påverkan på miljön sker i huvudsak när antalet besökare överstiger naturens förmåga att anpassa sig efter dem. De negativa effekterna på miljön kan delas in i tre olika huvudkategorier: Utarmning av naturresurser, föroreningar och fysisk påverkan (United Nations Environment Programme b).

Utarmning av naturresurser innebär att utvecklingen av turismen på en destination anstränger användningen av de naturresurser som finns. Överförbrukning av vatten är ett problem på många destinationer som har ett varmt klimat. Turismaktörer använder ofta mer vatten än vad som är lämpligt på hotell, för simbassänger och till bevattning. Turister på semester tenderar även att använda mer vatten än vad de gör hemma. Bevattning av golfbanor kräver kopiösa mängder vatten och i de fall då de är belägna på varma platser som redan har knappt om vatten sätter de en stor press på resursanvändningen. Detsamma gäller energi och föda, vilket måste fördelas mellan lokalbefolkningen och turisterna (United Nations Environment Programme b). Hotellen och andra etablissemang kräver så mycket vatten att utvecklingen av turismindustrin på orter med begränsade vattenresurser kan leda till att lokalbefolkningen blir lidande. De får begränsad tillgång till sötvatten på bekostnad av turisterna vilket kan leda till konflikter (Holden, 2000: 75).

Föroreningar till följd av turism är lätt att hitta. Behovet av transport ökar i takt med att industrin växer. Flygresor ansvarar för en stor del av de luftföroreningar som förekommer, och den största delen av flygresor är för turismändamål. Bil- och busstransporter bidrar till koldioxidutsläppen som påverkar både lokalt och globalt. Transportmedel ger också ifrån sig buller som kan leda till stress och obehag för både människor och djur. På destinationer med högt besökarantal kan avfallshanteringen vara ett problem med nedskräpning i naturen som förstör omgivningen och utsätter djurlivet för potentiell fara. Byggandet av turismanläggningar ökar mängden avloppsvatten som kan förorena sjöar, hav och floder i närheten och skada det djur- och växtliv som finns om det inte tas hand om på rätt sätt (United Nations Environment Programme b).

Fysisk påverkan på miljön. Utvecklingen av en destination kräver byggandet av ny infrastruktur; flygplatser, vägar, hotell m.m. krävs för att kunna ta hand om de ankommande turisterna. Uppförandet av byggnader sker ofta på naturens bekostnad där skog och annan mark utnyttjas för att ge plats för turismanläggningar. Förutom de estetiskt negativa effekterna kan det också skada känsliga ekosystem. Ett ekosystem är en specifik geografisk plats som inkluderar alla de levande organismer som bor där och dess naturliga omgivning. Speciellt känsliga är ekosystemen i bergsregioner, regnskogen, korallrev och våtmarker. Ofta finns de mest känsliga ekosystemen på platser som är attraktiva för turister. Turismaktiviteter i sådan natur sätter press på omgivningen. Safari eller liknande observation av djurliv kan förändra sättet som djuren betar sig på efter att de har blivit bekanta med människor. Vattensport och aktiviteter som dykning, sportfiske, segling och snorkling kan skada korallrev eller andra marina områden. Vegetationen påfrestras av vandrare, antika monument och byggnader skadas av vandalisering, och uppförandet av stora byggnader som inte passar in kan förstöra den estetiska omgivningen (United Nations Environment Programme b. Cooper et. al. 2008: 163, 219. Holden, 2000).

Allt är dock inte negativt. Turismen kan också ha en direkt positiv effekt på miljön. Den handlar till stor del om att öka allmänhetens medvetande och sprida kunskap om de miljörelaterade problem som finns, samt att kunna bidra med hjälp i bevarande och skydd av känsliga platser. Genom att ge turisterna en chans att komma i kontakt med naturen ökar deras förståelse för naturens värde och vikten av att bevara den. Turismen skapar en anledning att engagera sig i bevarandet av miljön, eftersom det associeras

med de ekonomiska fördelar turismen för med sig, man vill bevara det som lockar till sig besökare. Intäkter man får från inträde och liknande källor kan användas till att finansiera underhållet av känsliga platser man önskar bevara (Swarbrooke, 1999:51, United Nations Environment Programme f). Turismen ger destinationer med unik natur, kultur och historiska tillgångar en anledning och incitament att bevara dessa. Konkreta exempel är bildandet av naturparker och djurskyddsområden samt restaurering och bevaring av historiska byggnader och monument som kinesiska muren, pyramiderna i Giza och Taj Mahal (Weaver, 2006:7. Cooper et. al. 2008: 162).

Turismen och naturen lever i symbios med varandra. Naturen hjälper till att locka turister till destinationen och vetskapen om den potentiella negativa effekt det kan ha kan förhoppningsvis bidra till att man inser vikten av att värna och ta hand om miljön. Om en destination är beroende av eller har naturen som en lockande faktor för turister är det viktigt att värna om den och se till att den inte försvinner. En vacker plats som missköts och tappar sin tilldragningskraft kan komma att förlora det som gjorde platsen intressant från första början.

3.1.2 Sociokulturella effekter av turismen

Social hållbarhet inom turismen handlar om förhållandet mellan turisterna och den lokala befolkningen. Hållbarheten syftar till att detta förhållande skall vara ett positivt sådant där båda parter upplever fördelar med interaktionen. Destinationen är ofta en komplex sammansättning av olika aktörer med olika intresseområden och syften. Det kan delas upp i t.ex. lokala aktörer, utländska operatörer, inhemska operatörer, styrande organ och samhället i allmänhet. Målet är att alla skall kunna bidra till destinationen och få ut ett positivt samarbete med intäkter som huvudsakligt mål. (Swarbrooke, 1999:69-78).

Tyvärr är förhållandet inte alltid positivt. En av de vanligaste negativa effekterna som turismen kritiserar för är kommersialisering och produktifiering av den lokala kulturen. Ritualer och ceremonier som är specifika för en destination eller kultur utnyttjas för att underhålla besökare. De utvecklas och ändras för att vara mer tilltalande och lockande för turister, medan den ursprungliga meningen inte förmedlas eller försvinner helt och hållet. På samma sätt kan hantverk gå från att vara ett uttryck för kultur och historia bör-

ja massproduceras för försäljning till turister. Det kan också hända att befolkningen tvingas avstå från seder eller högtider för att anpassa sig efter turisternas schema (Holden 2000: 90-91. Cooper et. al. 2008: 187, 202-203).

På de platser som använder sig av sin speciella kultur som en attraktion ställs det krav från turisternas sida att få uppleva autentisk kultur vilket kan leda till att man omvandlar kulturen till en attraktion. Man iscensätter kulturella produkter och evenemang som motsvarar turistens förväntningar. Turisten upplever vad man var ute efter men nivån av autenticitet kan ifrågasättas (Cooper et. al. 2008: 202-203).

Turisternas behov av bekanta och bekväma faciliteter driver byggandet av stora hotell och andra anläggningar som vanligtvis inte skulle finnas på sådana platser. Internationella övernattnings- och restaurangkedjor kan hittas på nästan alla destinationer och man tappar det som kanske gjorde destinationen unik från början (Cooper et. al. 2008: 205).

Kulturkrockar inom turismen, speciellt den internationella, är omöjliga att undvika. Lokalbefolkningens inställning till turisterna kan ta olika former, från positiv och välkomnande, till irritation och direkt ogillande. När turister inte respekterar seder och betende, antingen genom att de inte bryr sig eller helt enkelt på grund av att man inte vet bättre, kan det väcka agg och missnöje bland ortsbefolkningen. Turister gör ofta av med mycket pengar på semestern och betar sig på ett sådant sätt de vanligtvis inte skulle göra i hemlandet. I de fall när rika turister besöker mindre utvecklade länder kan det leda till bitterhet och avundssjuka. Det kan även leda till spänningar mellan olika grupper inom samma samhälle, där vissa hyser agg eller avundssjuka mot turisterna och andra försöker härma deras västerländska livsstil och glider ifrån de mer traditionella värderingarna (United Nations Environment Programme c).

Missnöje kan också uppstå i hur de arbetstillfällen som uppkommer i samband med turismen fördelas. Vanligt är att lokalbefolkningen ockuperar de lägre stående, sämre betalda, anställningarna medan personer på de ledande positionerna med höga löner kommer från utlandet. Anställningsvillkoren är inte alltid heller de bästa, med deltidsjobb och lösa kontrakt, långa arbetsdagar och förekomsten av barnarbete. I underutvecklade länder kan det vara svårt att tävla med de internationella företagens ekonomiska muskler. De köper upp de mest attraktiva landområdena och driver undan lokalbefolkningen

från platser som tidigare var till deras förfogande, med växande missnöje som följd (Cooper 2008: 196, 199. United Nations Environment Programme c).

Även om det kan vara svårt att göra den direkt koppling mellan en ökning av turism på ett område och en ökning av kriminalitet som följd, är det klart att stora mängder turister som bär med sig relativt mycket pengar och värdesaker kan utgöra en grund för kriminell aktivitet. Turister är lätta mål då de sticker ut från lokalbefolkningen genom språk, kläder eller hudfärg. En ökad kriminalitet kan leda till en ökning av våldsbrott, drog-handel och prostitution. I många delar av världen har utnyttjandet av kvinnor och barn för sexuella ändamål ökat i takt med turismen (Cooper 2008: 199, 201).

Men turismen kan också föra med sig en känsla av ökad stolthet till lokalbefolkningen. Stolthet över den egna kulturen och historien och en ökad vilja att bevara det som gör det unikt. Möten mellan olika kulturer leder till ökad kunskap och förståelse, en ömsesidig respekt bildas och minskar fördomar mot andra kulturer och kan verka för fred mellan samhällen. Lokala traditioner och ceremonier får nytt liv när de upptäcks och upplevs av turister, samma gäller hantverk och liknande som annars kanske hade försvunnit helt. Turismen kan bidra till den sociala utvecklingen genom att skapa jobb och minska fattigdomen. Levnadsförhållandena för lokalbefolkningen kan förbättras genom att infrastrukturer byggs ut för att tillgodose turisterna. Förbättringar inom transport, kommunikation, sjukvård, sportanläggningar, restauranger och så vidare kan invånarna också dra nytta av (Cooper 2008: 205-206. United Nations Environment Programme g).

Turisten har ett stort ansvar i hur den uppför sig på destinationen och respekterar befolkningen och kulturen. Risken finns att kulturen på destinationen blir urvattnad och förlorar det som en gång var äkta och gjorde platsen tilltalande, och istället framställs som en stereotyp av vad turister har kommit att förvänta sig. Man skall inte heller utnyttja lokalbefolkningen till förmån för turisterna. Fundamentala aspekter för socialt hållbar turism innebär; att alla intressenter behandlas lika och med samma respekt, lokalbefolkningen behandlas med respekt och inte som betjänter, hantera turismen så att det lokala samhället blomstrar till följd av det och inte urmjölkas och att besökarna och befolkningen erhåller ömsesidig respekt för varandra (Swarbrooke, 1999:69-78).

3.1.3 Ekonomiskt hållbar turism

Den ekonomiska dimensionen handlar kortfattat om de ekonomiska effekterna turismen har både lokalt och globalt. Turismindustrin kan generera ekonomiska fördelar både för destinationen och för turisternas hemländer. Speciellt i utvecklingsländer är denna förväntade ekonomiska tillväxt en av anledningarna till att man satsar på att utveckla sin turismindustri. Cooper et. al. (2008: 129) menar att på samma sätt som de negativa sociala och ekologiska effekterna av turismen framhävs och överdrivs, brukar de ekonomiska fördelarna överskattas. Precis som med de andra dimensionerna finns det både för- och nackdelar (United Nations Environment Programme, d).

Ett problem är när de pengar som turisterna spenderar försvinner från orten. Turisternas köpvanor och efterfrågan på bekanta produkter, som kanske inte finns på destinationen eller produceras lokalt, tvingar ibland turismaktörerna att importera dessa varor från utlandet. Det gör att en del av de intäkter man får från turisterna försvinner tillbaka utomlands genom import av varor. Detta kallas på engelska för "leakage". En annan form av leakage är när det är internationella företag eller kedjor som har investerat pengar på att utveckla sina affärer på en destination i ett annat land. De pengar som förtjänas där stannar inte heller på orten utan går naturligtvis till ägarna, som i detta fall finns utomlands (United Nations Environment Programme, e).

Turister spenderar pengar på en stor mängd olika produkter och tjänster, så som transport, övernattnig, mat och dryck, underhållning, shopping och reseservice m.m. Det finns en bred grupp av affärsverksamheter som drar nytta av turisterna. Olika sorters all-inclusive resor försvårar lokalbefolkningens möjlighet att tjäna pengar på besökarna. Hotellanläggningar eller kryssningsfartyg kan erbjuda allt som turisterna önskar vilket leder till att de spenderar mesta delen av sina pengar på ett och samma ställe, vilket snuvar de lokala företagen på intäkter. Jobben som finns inom turismen är dessutom ofta lågavlönade, deltidsanställningar och starkt säsongsbetonade, och vanligtvis utan arbetsförmåner eller någon god chans att bli befordrad (Weaver, 2006: 7. United Nations Environment Programme, e).

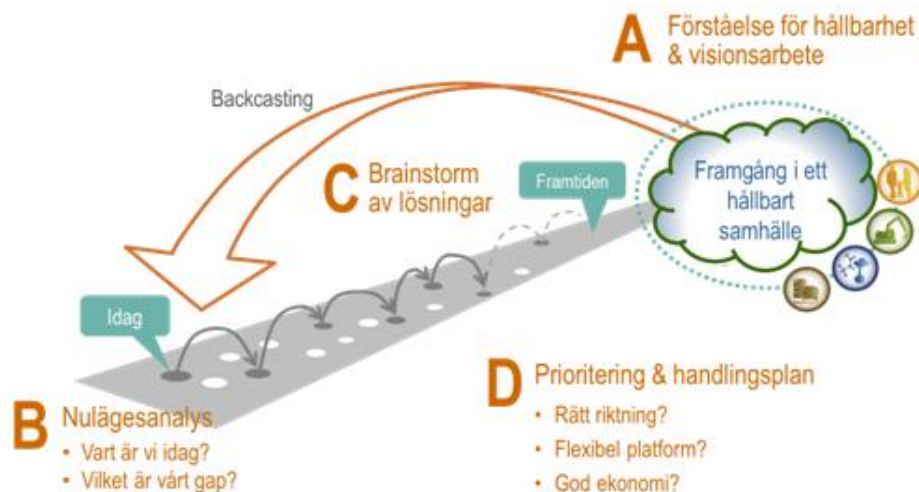
Utvecklingen av turismindustrin kan ofta ske på bekostnad av utvecklingen inom något annat område. Man måste ta i beaktande att de pengar och resurser som används för utvecklingen av turismprodukter hade kunnat användas inom andra områden. Istället för

nya hotell kunde man bygga sjukhus, skolor, förbättra infrastrukturen med mera, det är bara några exempel. Något som kanske skattebetalarna, de som ofta står för notan, hellre hade sett att pengarna användes till. Brist på arbetskraft kan leda till att den måste tas från någon annan industri, som då i sin tur blir lidande. Det kan även vara riskabelt för ett samhälle eller en destination att i hög grad vara ekonomiskt beroende av turismen. Ifall man drabbas av naturkatastrofer eller lågkonjunkturer och antalet besökare sjunker kan det slå hårt mot ekonomin (Cooper et. al. 2008:148,196. United Nations Environment Programme, e).

Typiska fördelar är skapande av jobb, inkomster, stödjande av lokal företagsamhet och byggande av infrastruktur för att nämna några. Den främsta fördelen är såklart de intäkter man får i form av pengar som turister spenderar. De direkta intäkterna från gäster och besökare gynnar inte bara den plats, t.ex. hotell eller restaurang, var de spenderas. Dessa måste i sin tur köpa varor och tjänster av andra företag och affärer vilket leder till en andra runda av ekonomisk aktivitet. Dessa direkta och indirekta intäkter som härstammar från turister gynnar alltså flera företag än de som är direkt involverade inom turismbranschen. På samma sätt uppstår det jobbtillfällen både direkt och indirekt i samband med turismen. Det kan också ge ekonomisk tillväxt till samhällen som kanske inte passar sig för mer traditionella industrier men som istället har nåt att erbjuda turister. (Weaver 2006: 5-6. United Nations Environment Programme h. Cooper et. al. 2008: 136-137. Swarbrooke 1999: 59-68).

3.2 Backcasting med principer för hållbarhet

Det Naturliga Steget arbetar efter en modell, framtagen i samarbete med forskare och andra företag och organisationer, som utgör ett ramverk för den strategiska planeringen då de arbetar med hållbarhet (se figur 8 nedan). Den är konstruerad enligt en princip som heter Backcasting. Det innebär att man börjar med att formulera ett mål och sedan därifrån går bakåt till nuläget och identifierar problem och möjligheter och försöker komma fram med lösningar på problemen. Med hjälp av detta tankesätt får beslutsfattarna hjälp med att besvara frågor om vad hållbarhet är, vilka utmaningar och möjligheter som finns och hur man skall agera för att nå från sin nuvarande position till visionen och målet. (Det Naturliga Steget 2014 c)

Figur 8 Modell för backcasting med principer för hållbarhet (Det Naturliga Steget 2014 d)

Modellen och dess ramverk påminner om den frågeställning jag hade i inledningen av arbetet, där målet var att först ta reda på vilka kriterier som behöver uppfyllas, sedan gör en nulägesanalys och till sist kommer med förbättrings och förändringsförslag. Modellen fungerar på ett liknande sätt och man börjar med att utgå från ett bestämt mål och sedan funderar över hur man skall nå dit. Jag kommer att lägga upp mitt arbete enligt samma modell. Syftet med mitt arbete är att för Ålands Golfklubbs räkning inleda arbetet med att erhålla ett en GEO miljöcertifiering, men målet för arbetet på lång sikt är en certifiering. Del A fungerar också som kunskapsbildande där man lär sig om vad hållbarhet är, något som såklart är grundläggande för fortsättningen på arbetet. Nästa steg, del B, blir att kartlägga hur situationen ser ut för tillfället och att bilda sig en uppfattning om hur långt från målet verkligheten är och vilka områden som redan är bra och vilka som måste fokuseras på. Nulägesanalysen kan även i framtiden fungera som referensmaterial med vilket man sedan kan jämföra och se om de åtgärder man har tagit har någon inverkan. Del C och D bildar tillsammans min frågeställnings tredje del; vilka åtgärder som skall tas. Del C handlar om att fundera ut lösningar och tillvägagångssätt för att uppnå målet och D handlar om hur dessa skall genomföras och implementeras i verkligheten.

3.3 Hållbar golf

Till sist ska vi titta på vad hållbarhet innebär för en golfklubb. Det kommer inte som en stor överraskning när man här stöter på samma återkommande teman som behandlats tidigare. Hållbar golf handlar om att optimera spelkvaliteten samtidigt som man bevarar den naturliga omgivningen och sköter underhållet på ett ekonomiskt och socialt ansvarsfullt sätt (asianturfgrass, 2014). Definitionen knyter samman golfen med de redan bekanta hållbarhetsdimensionerna.

De största utmaningarna för en golfklubb har ofta att göra med resursanvändningen och hur mycket resurser som krävs. Främst användningen av färskvatten till bevattning av banorna. Det går åt enorma mängder vatten för en golfbana och speciellt i regioner med lite nederbörd kan brist på vatten vara ett hot. Energiförbrukning och föroreningar är också bekymmersamt. En golfanläggning behöver mycket energi till att förse alla byggnader med ström, ladda golfbilar och driva bevattningssystemet. Behovet av att klippa gräset flera gånger i veckan på stora ytor leder till en hög bränsleförbrukning eftersom de flesta maskiner är bensindrivna. En golfbana ligger dessutom ofta belägen en bit ifrån centrum och där det inte finns tillgång till transporter behöver gäster och medlemmar ta sig ut med egen bil, med ökade utsläpp som följd. Gödsel och bekämpningsmedel används vid arbetet med banorna och bruket av kemikalier kan leda till föroreningar i grund- och ytvatten. Byggandet av golfbanor kräver mycket mark och anklagas för att förstöra naturliga områden och skada det befintliga djur- och växtlivet (RBC, 2014).

Golfens ledande organ R&A främjar hållbar utveckling inom golfen och har identifierat fyra stycken komponenter som ingår i skapandet och utvecklandet av en hållbar golfklubb; spelkvalitet, ekonomisk prestanda, miljöförvaltning och socialt ansvar (R&A Golf Course Committee, 2012).

- Spelkvalitet
 - Målet skall vara att kunna erbjuda spel på utmanande banor av hög kvalitet med välmående gräsytor. Val av gräs bör göras noggrant och anpassas efter det klimat man har, eftersom rätt gräs kan reducera mängden underhåll som krävs. Välmående gräsytor behöver mindre bevattning och gödsel och är mindre mottagbara för ohyra, vilket i sin tur reducerar användningen och kostnaderna av bekämpningsmedel. Det är också bra att do-

kumentera de åtgärder man gör och mäta resultaten, det kan underlätta vid framtida beslutsfattande.

- Ekonomisk prestanda
 - Som med alla andra företag och organisationer skall det finnas en god ekonomisk balans mellan utgifter och inkomster. Man skall erbjuda en bra spelupplevelse till ett skäligt pris, under så lång tid av året som möjligt. Genom effektivt banunderhåll så minimerar man kostnaderna för vatten, energi, gödsel, bekämpningsmedel och andra dyra kemikalier, samt tiden som banan behöver stängas av för arbete. Organisationen bör sträva efter en kostnadseffektiv, välutbildad och lämpligt stor personalstyrka.
- Miljöförvaltning
 - En golfbana utgör del av omgivningen, och som sådan har den en skyldighet att vara ansvarsfull mot miljön. Miljöförvaltning kan beskrivas som bevarandet och framhävandet av ekosystem och naturliga livsmiljöer. Genom att minska på användningen vatten och kemikalier höjer man kvaliteten på naturens välmående och hjälper till att skapa hälsosamma ekosystem för växt- och djurliv.
- Socialt ansvar:
 - Engagera och interagera positivt med det lokala samhället. Reducera mängden avfall och ta hand om det avfallet man producerar enligt anvisningarna. Minska mängden föroreningar som klubben ger ifrån sig. Förmedla till omgivningen om de ansträngningar man gör för att bli en hållbar organisation. Sträva efter att minska sin energianvändning och undersöka möjligheterna att byta till förnybar energi.

(R&A Golf Course Committee, 2012).

Men hur vet man när man är hållbar? Begreppet är ganska luddigt och svårdefinierat och det innehåller många dimensioner och aspekter. Det kan vara svårt att själv veta om man är hållbar och ännu svårare att bevisa det för någon annan. Genom att göra vissa arbetsprocesser kvantifierbara, mätbara, kan man genom dokumentering och uppföljning skapa sig en bild över hur organisationen förändras och förhoppningsvis förbättras

över tid. Här nedan följer några sätt som man som golfklubb kan bli mer hållbar (Golf Course Superintendents Association of America, 2013).

Vattenanvändning:

För att minska på vattenanvändningen bör man använda gräs som lämpar sig för klimatet, kräver mindre bevattning, lätt kan underhållas, lämpar sig för torka och erbjuder den eftertraktade kvaliteten. Om det är möjligt så reducera arealen som behöver bevattnas. Ta tillvara på regnvatten och använd vattenkällor som inte lämpar sig som dricksvatten. Med hjälp av program och ny vattensnål teknik och utrustning kan man göra bevattningen effektivare och minimera mängden som går till spillo. Det är också bättre att vattna på natten då det inte avdunstar bort lika mycket. Utbilda personalen i hur man bevattnar effektivt. Övervaka fuktighetsnivåerna i jordmånen för att reducera onödig överbevattning. Installera vattenmätare och dokumentera användningen så att man följa upp och se hur det förändras över tid. (United States Golf Association, 2014. Australian Golf Course Superintendents' Association, 2013. R&A 2014 b)

Ansvarsfull användning av gödsel och kemikalier

Använd så lite gödsel som möjligt utan att kompromissa på banans kvalitet. Anvisningar för hur mycket som bör användas kan vara överskattade för säkerhets skull och egentligen räcker en mindre mängd. Man sparar också kostnader på inköp och arbetstid om man använder mindre. Gör upp en plan för säker hantering och förvaring av bekämpningsmedel och andra kemikalier. Låt hantering, förvaring och användning göras av kunnig personal och enligt lagen/bestämmelser. Använd produkter som minskar risken för föroreningar i yt- och grundvatten. Använd sådan teknik som på effektivaste sättet disponerar medlen och varna spelare och allmänheten efter applicering på banan om det är nödvändigt. (USGA 2014. AGCSA 2013. R&A 2014 c. GCSAA 2013).

Förhindra föroreningar:

Även de mest hållbara klubbarna kan inte helt eliminera risken för föroreningar till följd av kemikalier, avfallsvatten, erosion eller utsläpp från maskiner. Föroreningar kan leda till ökade hanteringskostnader och ger klubben ett dåligt rykte. Därför viktigt att vara medveten om riskerna och hur man skall undvika liknande incidenter. Ha en lista på de farliga medel som finns. Följ lagstiftning angående avfallshanteringen av medel som

kan utgöra en föroreningsrisk. Utbilda personalen i hur hantering och bortskaffande av avfallet skall ske (R&A 2014 d)

Miljöförvaltning

Minimera arealen som behöver underhållas. Genom att minska på mängden yta som behöver skötas minskar man användningen av vatten, energi, kemikalier, tid och arbetskraft, och alla kostnader som det innebär. Mindre area för golfbanan och mer för naturen ger också mer utrymme för djurlivet. Designa och utveckla banor med naturliga livsmiljöer för djurlivet i åtanke. Försök upprätthålla populationerna som finns och avlägsna skadedjur på icke-skadliga sätt. Gör upp en miljöhanteringsplan specifik för klubben och implementera program för övervakning, exempelvis regelbunden kontroll av kvaliteten på vatten och jordmån. (USGA 2014. AGCSA 2013. R&A 2014 e. GCSAA 2013).

Energianvändning

Dokumentera användningen av och kostnaderna av bränsle och energi. Sträva efter att dra ner på energiförbrukningen inom alla områden; i byggnader, utrustning, maskiner och bevattningssystem. Skapa torra, fasta och välmående spelytor vilket drar ner behovet av underhåll och således energiförbrukningen. Använd effektiva bränslen och utrustning och effektivisera klippmönstren så att man sparar tid och bränsle. Undersök möjligheterna att byta till förnyelsebara energikällor. (AGCSA 2013. R&A 2014 f)

Avfallshantering:

Att arbetet på en golfbana producerar avfall är oundvikligt. Sträva alltid efter att minska, återanvända och återvinna avfallet. Lämna gräs från klippning liggande, om det samlas ihop så kompostera. Det som inte kan återanvändas bör sorteras och återvinnas. Hantera slängning av kemiska produkter och förpackningar enligt anvisningar och på ett säkert sätt. Återanvänd eller kasta andra farliga produkter som motorolja och batterier enligt regelverket. Reducera mängden skräp genom att köpa saker med mindre förpackning. Dokumentera kostnaderna för sophantering. Utbilda personalen i hur man skall göra sig av med olika sorters sopor. Se till att avfallshanteringen följer lagen. (USGA 2014. R&A 2014 g)

En golforganisation bör alltså utvärdera sitt miljöarbete och göra upp en policy eller långsiktig plan för framtida arbete. Anamma ett hållbart arbetssätt och teknologi för att spara på resurser, vatten och energi. Utveckla program för minskning och återanvändning och återvinning av avfall och sopor. På korrekt sätt förvara och bortskaffa farliga substanser. Kommunicera till omgivningen, golfare och samhället om de hållbara saker man gör. Genom att övervaka och följa upp konkreta och mätbara resultat kan man enkelt och tydligt visa hur organisationen förbättras inom olika områden över tid. Dokumentering är en viktig del av den hållbara processen. Det kan med fördel användas för att visa att man gör saker rätt och lyckats implementera hållbara arbetssätt i organisationen, motivera personal och för att kommunicera till medlemmar och gäster. (GCSAA 2013. USGA, 2014)

En golfklubb står alltså inför en mängd hållbarhetsutmaningar. Med hjälp av GEO kommer min uppgift att tillsammans med ÅGK utreda hur hållbar organisationen är. Vad man gör bra och vilka områden man kunde förbättra sig på, och vilka lösningar som skulle passa bäst.

4 CERTIFIKAT

Utgångspunkten för detta arbete är Ålands golfklubbs strävan efter ett certifikat, eller en ecolabel som det heter på engelska. Men vad är en ecolabel och vad önskar klubben uppnå i och med en eventuell framtida certifiering?

4.1 Ecolabels

Vad är en ecolabel? Den svenska benämningen är ”miljömärkning” och kort sagt är det en etikett som identifierar en produkts eller tjänsts bevisade övergripande ekologiska fördelar inom en viss produktkategori, sett utifrån dess livscykel. Utmärkande drag för en miljömärkning är att den är frivillig, baseras på flera kriterier och utfärdas av en opartisk tredje person. Poängen med olika former av miljömärkning och certifiering är att öka efterfrågan och utbudet av produkter och tjänster som orsakar mindre påfrestning på miljön, med förhoppningen om att utvecklingen kontinuerligt drivs mot en miljövänlig förbättring (Globalecolabelling 2004).

Miljömärkningar är ett bra sätt att uppmuntra företag att anamma en god miljöpolicy. I huvudsak finns det tre mål med miljömärkningsprogram:

1. Skyddande av miljön. Detta är generellt det primära målet. Genom certifieringsprogram kan man försöka påverka konsumenternas köpvanor och uppmuntra till produktion och konsumering av miljövänliga produkter. Genom att öka efterfrågan på miljövänliga produkter uppmuntras företagen till en mer miljövänlig verksamhet bland annat genom användning av förnyelsebar energi och effektiva användning av icke-förnybara energikällor, förbättrad hantering av avfall och kemikalier och skyddandet av ekosystem och dess mångfald.
2. Uppmuntran till innovation och ledarskap. Utdelning av märken och certifikat ger miljömässigt innovativa och framåtsträvande företag en fördel på marknaden. Genom att kunna erbjuda produkter som inte påfrestar miljön kan företaget nischas sig och bygga en god image. Effekten blir att andra företag identifierar fördelen med att vara miljövänlig och också vill utnyttja den, och således driver utvecklingen framåt. Många miljömärkningsprogram uppdaterar dessutom sina kriterier med tiden vilket förutsätter att företagen hänger med i utvecklingen.
3. Öka konsumenternas medvetenhet om miljöfrågor. Miljömärkningsprogram kan hjälpa till med att informera och utbilda kunderna i miljöfrågor och om implikationerna av deras val. En ökad konsumentmedvetenhet sporrar företagen att hitta miljövänliga lösningar.

(Globalecolabelling 2004).

Meningen med ecolabels och certifikat inom turismen är att lyfta fram bästa praxis för produkter och tjänster inom turismnäringen. Målet är att försäkra sig om att alla olika delar inom industrin, både aktörer och användare, uppför sig på ett sådant sätt som har minsta möjliga negativa effekt på miljön, samhället och ekonomin (Font & Buckley 2001:27).

På ÅGK är man medveten om de många fördelar som finns av att jobba aktivt med miljö i åtanke. På frågan om vad klubben har för mål och önskar uppnå med arbetet mot ett GEO-certifikat, så svarar Åsa Nordström: ” *Vi vill att Ålands Golfklubb – av sina medlemmar och av externa myndigheter, organisationer och andra intressegrupper – betraktas som en ansvarstagande golfklubb som i förebyggande syfte arbetar med miljö*

och hållbar utveckling. Vi vill förbättra oss när det gäller användningen av energi, vatten, kemikalier m.m. – det är ju inte bara en miljöfråga utan också en ekonomisk fråga – vi kan göra inbesparingar”. Hon tar också upp det positiva marknadsföringsvärdet och berättar hur klubben ”... vill ligga i framkant när det gäller miljöfrågor och vara en av de miljöledande golfanläggningarna i Finland. På detta vis bidrar vi till att Ålands Golfklubb får mer uppmärksamhet och att vi kan locka fler greenfeespelare till vår anläggning”. (Nordström, 2014, se bilaga 2).

4.2 Golf Environment Organization, GEO Ecolabel

Golf Environment Organization är en förening baserad i Skottland som arbetar för att främja hållbar utveckling för golfbanor och golfklubbar. GEO vill öka golfens bidrag till en hållbar agenda, och hjälper klubbar att förbättra sin verksamhet. De administrerar också golfens egna ecolabel, GEO certifikatet (GEO 2014 b).

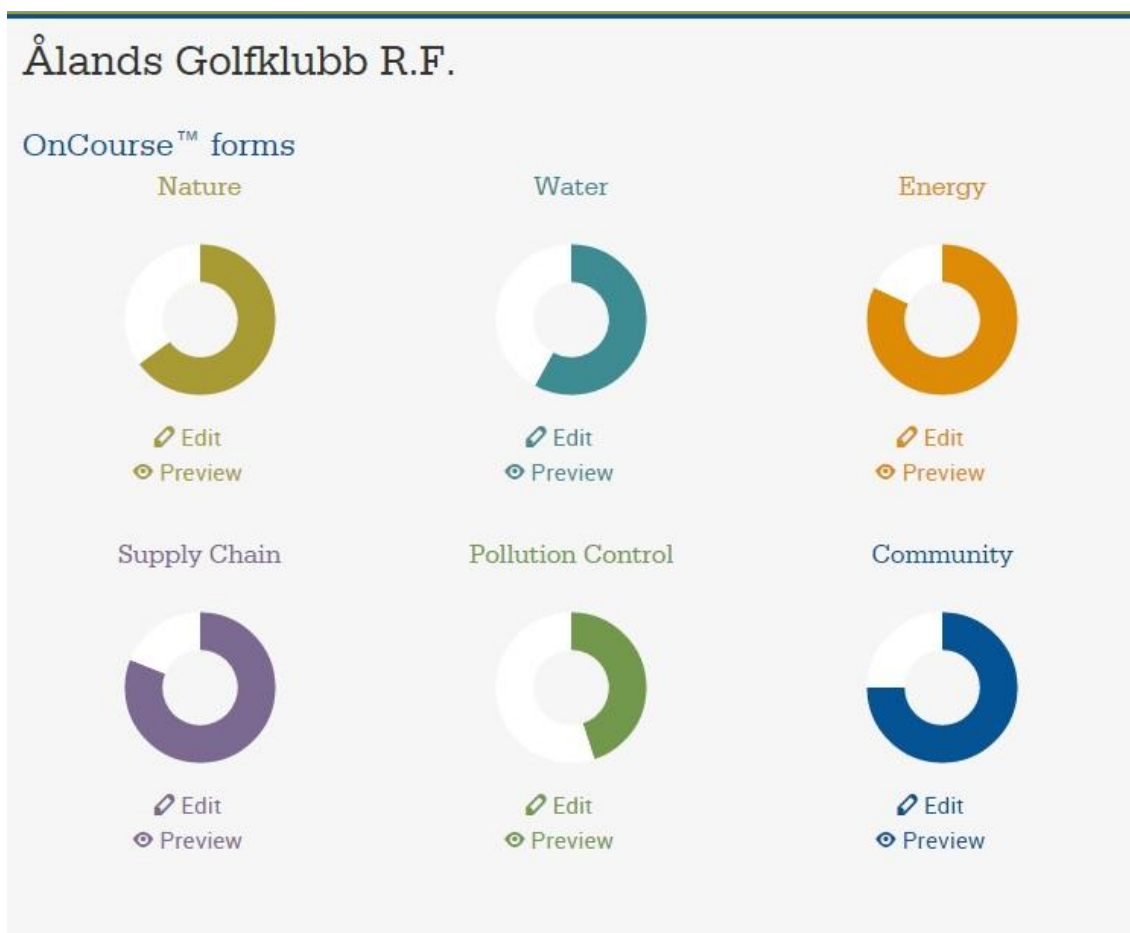
I skrivande stund finns det 135 certifierade klubbar världen över. GEO:s certifieringsprogram är designat för att bidra med konkreta kort- och långsiktiga mål och fokuserar sig på sex olika hållbarhetskategorier; Natur, Vatten, Energi, Försörjningskedjan, Förorening och Samhälle. Dessa är i sin tur indelade i ytterligare punkter (GEO 2014 a, b, c).

Natur handlar om att värna om miljön, landskap och ekosystem och främja den biologiska mångfalden. Vatten handlar om att minska på vattenförbrukningen genom effektivisering och implementering av ny teknologi. Energikategorin rör resursförbrukningen av energi i samband med underhållet av banan och driften av anläggningen. Försörjningskedjan gäller hur man genom sina inköp kan vara hållbar genom att välja miljövänliga produkter och minska på avfallet. Föroreningar handlar om hur kvaliteten på vatten, luft och jord kan förbättras genom kontinuerligt underhåll av mark och resurser. Samhälle till sist handlar om golfens goda direkta och indirekta sociala och ekonomiska bidrag (GEO 2014 a). De olika kategorierna och dess innehåll presenteras utförligare i diskussionsdelen.

Förhoppningen är att ÅGK genom certifiering skall kunna visa upp att man är en ansvarstagande och miljövänlig förening samt få möjligheten ta del av de fördelar som arbetet för med sig i form av ekonomiska inbesparingar och positiv image.

4.2.1 OnCourse® GEO onlineprogram

OnCourse är ett GEO online gratisprogram riktat till golfklubbar som vill bli certifierade. Med hjälp av det kan klubbarna dokumentera det hållbara arbete man gör och få hjälp och tips om var man kan utveckla och förbättra sig. OnCourse är konstruerat för att vara praktiskt och enkelt och är uppdelat i de tidigare nämnda kategorierna (se bild nedanför). Varje delområde har ett formulär med frågor som man fyller i och samtidigt får tips och förbättringsförslag. Dessa formulär bildar en rapport över klubbens hållbarhetsarbete. När man har fyllt i alla formulären och upplever sig vara färdig så är nästa steg att ordna ett besök på anläggningen av en kontrollör som verifierar att rapporten stämmer överrens med verkligheten. Beroende på kontrollörens utlåtande blir man sedan antingen tilldelad ett GEO certifikat eller så får man vägledning och mer tid att jobba ifall det är något område som behöver ytterligare uppmärksamhet (GEO 2014 d).

Figur 9 Bild av de olika formulären (GEO 2014 h)

4.2.2 Kriterier för certifiering

OnCourse® är designat så att man inte behöver vara perfekt från början utan man ges möjligheten till kontinuerlig förbättring. För att bli tilldelad ett certifikat krävs dock att man uppnår vissa minimikrav inom varje område. Dessa är alltså:

Natur: Anläggningen skall bidra till att skydda och förbättra ekosystem samt underhålla hälsosamma och levande landskap. Detta betyder att visa förståelse för platsens ekologi och ekosystem, kunna förklara varför de gräsarter på banan är de bäst lämpade och minimerar användningen av vatten, gödsel, bekämpningsmedel och andra insatser. Vara medveten om fridlysta växter, djur och naturskyddsområden.

Vatten: Kunna redovisa siffror för den årliga vattenanvändningen fördelat över de olika avdelningarna, uppge varifrån vattnet tas, uppvisa praktiska lösningar för att minska på områden som kräver bevattning samt lösningar för att minska på användningen av vatten på andra delar av anläggningen såsom restaurang och klubbhus. Man skall också demonstrera underhållet av bevattningssystemet och att eventuellt återvunnet vatten är av tillräckligt god kvalitet.

Energi: Arbeta för att effektivisera energianvändningen. Redogöra för årlig energianvändning uppdelat i förnybar och icke-förnybar energi samt uppge hur många fordon som klubben äger och har i användning.

Försörjningskedjan: Anamma en etisk och miljövänlig inköspolicy, kunna redogöra för alla lokala och internationella leverantörer, tillhandahålla siffror på användningen av gödsel och bekämpningsmedel samt lösningar på hur man har minskat på användningen, kunna demonstrera hur avfallshanteringen sköts och att det görs på ett lagligt sätt.

Föroreningskontroll: Identifiera vart allt avfallsvatten tar vägen efter att det lämnar anläggningen och att det följer de lagliga kraven, dokumentera allt miljöfarligt material, hantera användningen av farliga substanser och material på ett lagligt sätt, visa på åtgärder som gjorts för att förhindra föroreningar från anläggningen.

Samhälle: Bokföra all hel – och halvtidsanställd personal samt deras arbetsuppgifter, upprätthålla en grupp som arbetar med miljöfrågor, ha ett register över alla historiska eller kulturella beteckningar som gäller på området, inte ha några rättsliga dispyter som

påverkar anläggningen och öppet informera om konflikter som uppstår, engagera sig tillsammans med det lokala samhället, grannar och miljöorganisationer, visa hur man kommunicerar internt om miljöfrågor.

Alla olika kategorier har ett minimikrav samt förslag på åtgärder utöver dessa som man uppmantrar att klubben tar i bruk. (GEO 2014 a)

De kriterier som GEO ställer syftar till att täcka in så många aspekter som möjligt av hållbarhet och reflekterar den nuvarande förståelsen av bästa hållbara praxis för golfen som sport (GEO 2014 e). Med hjälp av formulären hoppas jag tillsammans med ÅGK kunna identifiera var föreningen redan gör ett gott arbete och var och med vilka åtgärder man kan bli bättre.

5 INSAMLING AV INFORMATION

Den empiriska delen av detta arbete behandlar inledningen av certifieringsprocessen, främst utgörs detta av en utredning över klubbens nuvarande arbete och hur väl detta står sig mot certifieringskriterierna.

Som verktyg för min empiri använde jag GEO:s OnCourse formulär. Jag började med att bekanta mig med de olika kategorierna för att få en förståelse över vad det var som efterfrågades. Jag beslöt att det effektivaste sättet att fylla i all information var ett möte med klubbdirektören och banchefen där vi tillsammans kunde gå igenom alla frågor steg för steg. Jag förberedde anteckningar över den information som behövdes samlas in på förhand, som siffror på vatten- energi- och gödselanvändning, till banchefen så att han hade möjlighet att ta reda på detta innan mötet.

Det första mötet hölls tisdagen den 18.11.2014 där jag, banchef Johan Englund och klubbdirektör Åsa Nordström närvarade. Tillsammans gick vi igenom de olika formulären, vi diskuterade och de svarade och jag fyllde i informationen. Ibland hade vi svårt att veta vad som efterfrågades på grund av svår engelska. Vi upplevde även vissa frågor som luddiga och men vi tog oss igenom alla frågor efter bästa förmåga. De frågor som de inte kunde svara på åtog jag mig att försöka ta reda på. Det innebar att kontakta olika myndigheter och privatpersoner angående information om fornlämningar på området,

djur- och växtliv, provsvar på vattenanalyser och elförbrukning. Det första mötet pågick en hel arbetsdag och efter det fortsatte jag ännu under veckans gång med att ta reda på ytterligare information och fylla i siffror och liknande i formulären.

Jag sammankallade till ett andra möte på fredagen den 21.11.2014 för att gå igenom och jämföra oss med utvärderingskriterierna. En översikt av kriterierna kan laddas ner från GEO:s sidor (se bilaga 3) och är uppdelade i sådana man måste och sådana man borde uppfylla. Utgående från informationen som vi samlat in under veckan så gick vi igenom alla punkter var för sig och diskuterade över hur vi ansåg att klubben ligger till och om vi tyckte att vi uppfyllde kriterierna. Även här upplevde vi att vissa av punkterna var svårare än andra och vad som efterfrågades var inte alltid helt tydligt.

6 GEO CERTIFIKAT FÖR ÅLANDS GOLFKLUBB

I denna del presenteras en sammanfattning av de uppgifter som efterfrågades i varje kategori.

6.1 Natur

Vid konsulteringar angående bevaring av landskap och ekosystem på området samarbetar ÅGK med landskapets museibyrå samt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM). En växt- och fågelinventering har gjorts vid framtagandet av en delgeneralplan för Kastelholmsområdet och ÅGK har kontaktat kommunen med önskemål om att få ta del av inventeringen. Från museibyran fick vi även fram information över de fornlämningar och naturskyddsområden som finns på och i närheten av banan.

Valet av gräsart på banan har gjorts med klimatet i åtanke och anses vara det optimala med tanke på omständigheterna. Det är styrktåligt och kräver lite vatten och underhåll samt är sjukdomståligt och klarar den långa övervintringen bäst. Vid frågor angående utbyggnad och annat arbete på banan så konsulteras vid behov de svenska banarkitekterna som har ritat banorna.

Allt arbete med banan utgår från att kunna erbjuda så bra kvalitet som möjligt för spelarna utan att man skall kunna märka skillnad från dag till dag eller störas av banpersonalen. För att hålla medlemmar och gäster informerade har klubben en blogg på sin

hemsida där de skriver och lägger upp bilder om arbetet med banan samt att man uppdaterar nyheter på hemsidan när något görs som innebär att man måste stänga banan för spel. Inne i kansliet informerar personalen gäster och medlemmar om vad som händer på banan ifall det behövs.

För att behålla ett naturligt utseende på banan så färgar man den inte av estetiska skäl utan låter gräset ändra färg med årstiderna och vädret. Man har inte heller vit sand i bunkrar eller blått vatten i dammar då det skulle sticka ut och se onaturligt ut. Olika delar av banan har olika sorters växtlighet och man framhäver exempelvis olika trädsorter och det finns en trädplanteringsplan för att plantera likadana träd som redan finns där för att få ett sammanhängande utseende. De fornlämningsplatser som finns på spelområden framhävs de genom att klippa gräset så att spelarna inte skall gå där i misstag. Alla skyltar, bänkar och skräpkorgar på banan är diskreta och gjorda i mörkt trä för att smälta in i omgivningen, och man har placerat verkstäder och förråd och liknande på platser där de inte syns för de som spelar. I år införskaffades också nya mörka teekulor i metall istället för de gamla i trä som behövde målas om varje år.

För att minska på mängden mark som kräver underhåll låter klubben bland annat få beta på området istället för att röja det med maskiner. Man styckar inte upp skog i delar utan försöker hålla stora områden tillsammans och låter vissa delar av banan växa och klipper det bara en gång om året för att låta det förbli en del av den naturliga miljön.

Utöver de dammar och vattenhinder som ingår i banan skapar klubben inte nya områden för bildandet ekosystem utan arbetar snarare med att upprätthålla de som redan finns. Låter naturligt förekommande blommor och andra arter växa fritt så länge som möjligt och på så många platser som möjligt och strävar efter att inte störa djur- och växtlivet. Klubben har hållit en holkbyggartalka tillsammans med medlemmarna så det finns många fågelholkar på området. Man har också installerat utfodringsplatser för rådjur på vintern. För att hålla skadedjur borta bekämpar man mördarsniglar och tillåter jakt på bisamråtta för att hålla populationen nere.

6.2 Vatten

Mängden vatten som har använts för bevattning av banan och till arbetet i verkstaden för bland annat maskintvätt och liknande uppgick i år (2014) till totalt 95 000m³, eller

95 miljoner liter. Uppskattningsvis har användningen varit ungefär lika stor tidigare år. Av den mängden utgjordes ca 83% av ytvatten och resterande 17% av återvunnet vatten, dvs. regn och smältvatten som fångats upp i dammar. Till resten av golfanläggningen som omfattar klubbhus, restaurang och omklädningsrum används kommunalt vatten och där var vattenförbrukningen i år 1080 m³, alltså 1 080 000 liter. År 2013 och 2012 var anläggningens förbrukning 1454m³ respektive 1422³.

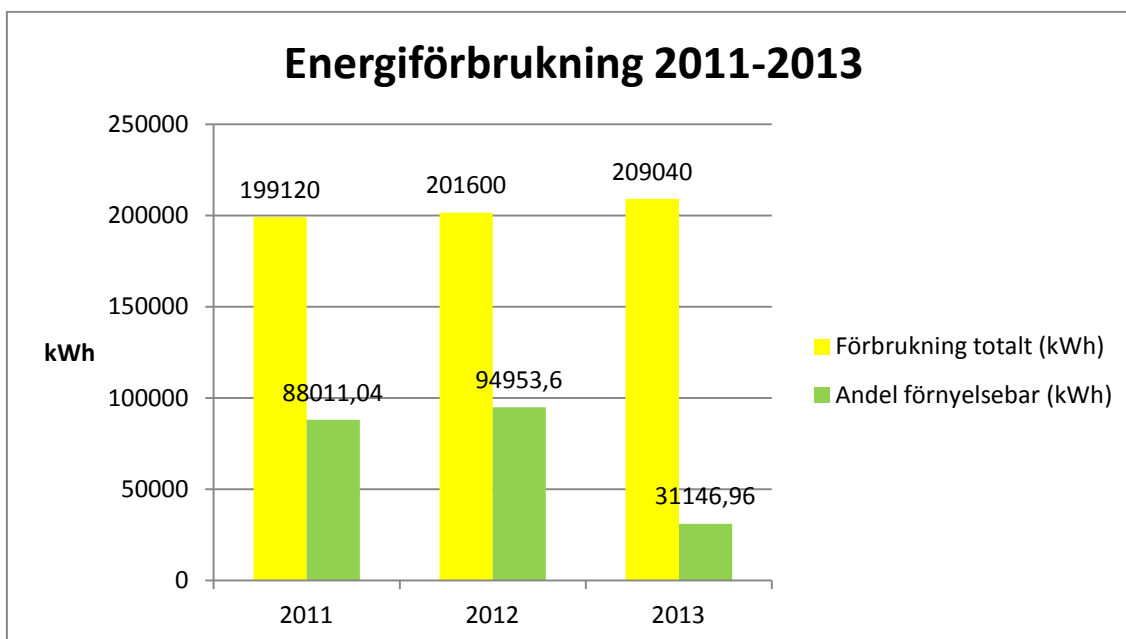
Man vattnar banan efter behov men cirka 2-3 gånger i veckan på ett ungefär förutom ruffen som aldrig vattnas. Bevattningssystemet är datorkontrollerat och uppgraderas och servas hela tiden. Klubben har en person anställd på heltid som sköter bevattningen och bevattningssystemet.

Val av gräs på banan och regelbundet underhåll med luftning, vertikalskärning och djupvertikalskärning, en process där man skär vertikala snitt ner i marken för att ge gräset syre och gör att det lättare tar upp vatten och gödsel, minskar på behovet av vatten. För att reducera mängden vatten som försvinner genom avdunstning vattnar man alltid på natten och kollar hela tiden hur vädret kommer att vara för att anpassa sig efter det. Man kontrollerar fuktighetsnivån i marken för att veta vilka områden som behöver vatten och man ställer in sprinklerhuvuden för att det inte ska gå vatten till spillo. Man försöker alltid använda sig av den senaste tekniken och byter ut allt som går sönder mot modernare och mer effektiva delar, samt att man har ett mindre tryck på våren och hösten när vattenbehovet är mindre och för att undvika läckage. I händelse av läckage så får ansvarig personal meddelande automatiskt till sina telefoner så de har möjlighet att direkt reparera skadorna.

På anläggningen har man installerat snålspolande toaletter och i de som finns ute på banområdet så används icke-renat vatten. Duscharna i omklädningsrummen är utrustade med vattensnåla duschhuvuden och sensorer och stänger av sig själva när de inte används. När maskiner och vitvaror som förbrukar vatten byts ut väljer man vattensnåla alternativ och vid tvätt av alla fordon och maskiner som används till banarbete använder man samma icke-renade vatten som till bevattningen, vilket sedan rinner till en uppsamlingsdamm och kan återanvändas.

6.3 Energi

Energiförbrukningen för ÅGK de tre senaste åren (2011-2013) har varit följande:

Figur 10 Ett diagram över energiförbrukning 2011-2013. (Ålands Golfklubb 2014)

Som diagrammet visar har energiförbrukningen hållit en jämn nivå. Likaså för användningen av diesel och bensin som i år (2014) har varit 21 500 liter samt 3500 liter och uppskattas ha varit ungefär samma under tidigare år.

Utöver dessa så används inte någon form av alternativa energikällor som vind eller sol, men klubben har undersökt möjligheten att installera solpaneler för att värma upp duschvattnet. Tio stycken energisnåla luftvärmepumpar har installerats runt om på anläggningen för att ansvara för uppvärmning av byggnaderna. Under vintern är de inställda på 15 grader underhållsvärme för att förhindra att rör och dylikt skall frysa och orsaka skador, och utrymmen för förvaring av golfutrustning värms inte upp under vintern.

Alla lampor är av lågenergimodell och byts kontinuerligt ut mot effektivare LED-lampor. I toaletterna ute på banan och i restaurangen används sensorer för att tända belysningen. På sommaren krävs det lite belysning då fönster släpper in naturligt ljus och utomhusbelysningen är utrustad med en skymningsrelä som automatiskt slår på och av lamporna när det naturliga ljuset når en viss nivå. Vid inköp av nya apparater och vitva-

ror tittar man alltid på energiförbrukningen och i bastun har man en energisnål bastuspis.

Alla golfbilar som finns för uthyrning samt till personalen (sammanlagt 31 stycken) är eldrivna. Av banpersonalens fordon drivs 19 på diesel och 5 på bensin. Personalen får inofficiell skolning i hur man på skall använda fordonen på ett så effektivt och energisnålt sätt som möjligt, och man samåker flera stycken på samma fordon under arbetet och några samåker också till och från jobbet.

6.4 Försörjningskedjan

Där det är möjligt försöker man alltid använda sig av lokala (äländska) produkter och återförsäljare, vilket innebär i princip allt förutom maskiner och gödsel. Vid behandling av banan tänker man alltid på att använda sig av miljövänliga alternativ.

För att lindra slitaget på banan och således behovet av gödsel och bekämpningsmedel kan man genom skyltar och avspärningar och andra anvisningar försöka styra spelet bort från ömtåliga områden eller platser där arbete pågår. Vid uthyrning av golfbilar informeras kunderna om förhållningsregler för körning av bilarna så att de inte skall skada känsliga områden. Om det regnar mycket kan banan stängas. För att ge gräset tid för återhämtning flyttas teekulorna regelbundet så att man inte sliter ut samma ställe hela tiden. Det tas provet på gödselnivåerna i jorden för att kunna anpassa gödselplanen efter behov.

Det tolereras ingen förekomst av sjukdomar eller skadedjur på banan. Personalen håller hela tiden utkik och vid upptäckt så försöker man först att punktbehandla endast det drabbade området. Man använder alltid det mest lämpade medlet som finns tillgängligt och sådan utrustning som försäkrar att medlet endast kommer i kontakt med marken och inte sprids i luften. Utrustningen kontrolleras vart tredje år av en utomstående firma.

För avfallshantering finns en sopstation där glas, plast, aluminium, metall och papper återvinns. Det finns också soptunnor där man skiljer på flaskor och annat skräp på flera platser runt om på banan samt vid kioskerna. Restmaterial som kommer från banarbetet så som sand, gräs och trä sparas för framtida bruk. Farliga material tas hand om på lämpligt sätt och personalen informeras om hur avfallshanteringen skall ske.

6.5 Föroreningskontroll

Utöver den dagliga visuella övervakningen av vattnet på området i dammar och hinder så förekommer ingen provtagning eller analys från klubbens sida. Vatten från banan och tvättplatsen för maskiner rinner ut i naturen eller i uppsamlingsdammar.

Farliga material förvaras säkert i ett låst utrymme där endast behörig personal har tillträde. För att förhindra att föroreningar rinner ut i naturen sköts allt underhåll av maskiner i verkstaden under säkra förhållanden och på fast underlag. Man blandar gödsel o bekämpningsmedel direkt i tanken så att det inte behöver blandas på ett ställe och sedan transporteras. All hantering av sådant sköts endast av banchefen själv utrustad med lämplig skyddsutrustning. Bränsletankarna förvaras inlåsa i en container ovanför mark och i händelse av spill så finns det torvsäckar på plats för uppsamling.

För att ytterligare förhindra föroreningar i naturen så har man en buffertzoon mot vattendrag där man inte sprutar ut medel eller gödsel. Hela banan fungerar också själv som en skyddszon och man försöker att applicera sådana mängder gödsel att gräset skall hinna ta upp det och att det inte ska rinna undan.

6.6 Samhälle

ÅGK har två stycken heltidsanställda och sex säsongsanställda på klubbens sida. På banskidan har man sju heltidsanställda och fjorton säsongsanställda. ÅGK är en av Sunds kommun största arbetsgivare och man försöker att i första hand anställa personal som kommer från samma kommun.

All heltidsanställd personal har gått en kurs i första hjälpen och de flesta har gått en hjärtstartarkurs. De säsongsanställda utbildas i säker hantering av maskiner och användning av skyddsutrustning. Man uppmuntrar också personalen att spela golf genom att erbjuda dem gratis grönt kort och nybörjarkurs. Detta hjälper dem också att förstå arbetet ur golfens synvinkel och förstå varför man gör vissa saker, varför olika ytor behandlas annorlunda med mera.

Man samarbetar och utbyter tjänster med bland annat landskapets museibyrå, som till exempel med djurhållning på klubbens marker. Klubben hjälper också till med under-

hållet av fotbollsplaner i närkommunerna. Golfinstruktörerna håller tillfällen för skolor där elever får pröva på golf. På vintern är banorna öppna för skidåkning och klubben plogar själv upp skidspår och ordnar en pulkbacke. Klubbens område är en allmän plats och det används som promenadstråk och personer kommer dit för att plocka svamp eller bär. Det finns också fiskemöjligheter på vissa platser. Efter varje klubbtävling så rapporteras resultatet och vinnarna till lokaltidningarna, och om det är något större evenemang eller nationell juniortävling till exempel så är det ofta reportage om det i tidningen. Platsens kulturarv framhävs också starkt i marknadsföring och i bilder från banan figurerar ofta Kastelholms slott. Formlämningsplatser på banan skyddas och det har diskuterats att sätta fram informationsskyltar på lämpliga platser.

7 DISKUSSION

I detta stycke kommer jag att fördjupa mig i processen och ställa den information jag har samlat ihop tillsammans med banchef Johan Englund och klubbdirektör Åsa Nordström i relation med vad som utgör hållbar golf och med GEO:s utvärderingskriterier. För läsbarhetens skull har jag inte skrivit av kriterierna här utan dessa hittar man i bilaga 3.

7.1 Miljöförvaltning

Ålands Golfklubbs kan stoltsera med en god miljöförvaltning. I diskussionerna med banchef Johan Englund framgår det hur allt arbete görs med banans och naturens välmående i åtanke. Man uppfyller redan flera av de kriterier som efterfrågas under naturkategorin.

Man uppvisar en god förståelse för platsens djur- och växtliv och naturliga värde. Man har valt gräs till spelytorna som är optimalt för våra nordliga förhållanden. På den nybyggda korthålsbanan har man en blandning av gräsarter som Englund beskriver som ”exemplarisk” och på de äldre banorna sår man kontinuerligt in nytt gräs (Englund 2014). I en jämförelse med Golf Sarfvik, en golfklubb i Kyrkslätt på fastlandet som blev GEO-certifierad i april 2014 och av många ansedd vara Finlands bästa, kan man läsa i deras GEO rapport att de håller på med att byta gräs mot en likadan sammansättning av arter som finns på ÅGK. Anledningen är för att dessa bättre tål vintern, behöver mindre

vatten och gödsel och är sjukdomståliga, vilket minskar användningen av bekämpningsmedel (GEO 2014 f). Detta stöder ytterligare uppfattningen om att gräset är det bästa för klubbens omständigheter.

Som Englund själv förklarar så utgår allt banarbete från att man skall kunna erbjuda gäster och medlemmar så bra spelupplevelse och kvalitet som går med hjälp av så lite resurser som möjligt. Man strävar efter att sköta så lite mark som möjligt och att göra det så effektivt som det går. Englund uppskattar att det knappast är möjligt att ytterligare minska de områden som kräver arbete eftersom man alltid har utgått från den principen. I det dagliga arbetet faller det sig naturligt att man utvärderar banans kvalitet och välmående och man identifierar platser som behöver extra tillsyn eller omtanke. Målet är att kunna erbjuda spelare samma kvalitet oberoende när man spelar. Man behovsanpassar underhållet efter var det behövs och genom att lufta, klippa, gödsla, vattna och vertikalskära banan försöker man skapa spelytor av god kvalitet. Genom effektivt anpassat underhåll och upprätthållande av välmående ytor strävar man efter att hela tiden minska på resursanvändningen (Englund 2014).

Praktiska åtgärder för att framhäva omgivningen görs genom att man hela tiden försöker få banan att smälta in med naturen. Man rensar i skogskanter, klipper fram speciella träd och buskar så att de ska synas när man spelar, låter banan ändra färg med årstiderna och har valt sådan sand i bunkrarna som ser naturlig ut och har inte blått vatten i dammar och vattenhinder. Man sparar på naturligt förekommande blommor och låter de blomma ut innan man eventuellt måste klippa på området så att de skall återkomma varje år. Områden i anslutning till banan ges möjlighet att växa fritt under stora delar av året, allt för att ge banan en naturlig karaktär. När arbetet kräver det konsulteras lämpliga myndigheter och experter.

Det som saknas är en full redogörelse för alla skyddade områden, naturmiljöer, arter och landskap. Från landskapets sida har vi fått tag på kartor över naturskyddsområden och fornlämningar. Vi har varit i kontakt med kommunen på jakt efter den växt- och fågelinventering som tidigare gjorts för att komplettera det kravet. Englund kan ändå inofficiellt konstatera att det finns ett rikt djurliv på klubbens område och det har jag själv som spelare också upplevt. Det förekommer ingen övervakning av specifika arter som

en mätare på den ekologiska kvaliteten och man har inte heller ett schema för regelbundna ekologiska utvärderingar och undersökningar, men detta var inget måste.

Två kriterier var vi osäkra på vad som efterfrågades och om vilka eventuella åtgärder klubben gör som kunde appliceras. Det handlade om att man skall demonstrera praktiska åtgärder för att förstora och koppla samman naturmiljöer samt att maximera det ekologiska värdet på platsen. I resultatredovisningen framgår hur klubben inte skapar nya ekosystem eller naturmiljöer utan snarare bevarar och framhäver de redan befintliga, genom att man bland annat inte styckar upp delar av skogen i mindre bitar och låter naturen växa fritt där den kan och så länge som möjligt. Man försöker att lämna naturen orörd där det är möjligt och rör inte exempelvis områden där djur övervintrar.

Mycket av det som framkommit i mina möten och diskussioner med ledningen angående denna del av organisationen känns igen från R&As hållbarhetskomponenter om spelkvalitet och miljöförvaltning (R&A Golf Course Committee, 2012). Arbetet man gör tar hänsyn till naturen på alla punkter och ett miljötänk är närvarande i alla moment. Det är alltid en balansering mellan resursanvändning, bankvalitet och spelbarhet. För en klubb som ÅGK som måste dra med en redan kort säsong har inte råd att stänga banan under långa tidsperioder för underhåll utan det behöver göras samtidigt som den är öppen för spel. Dessutom kan inget arbete göras under vintern då banan är snötäckt. Utmaningen är att kunna erbjuda en bra spelupplevelse på en bana av så hög kvalitet som möjligt, utan att spelarna blir störda av arbetet och genom att dessutom använda sig av så lite resurser som möjligt. Min uppfattning är att ÅGK på ett ansvarsfullt sätt arbetar med miljön i åtanke och som jämförelsen med kriterierna visar så saknas egentligen endast en sammanställning av dokumentation på skyddade områden, naturmiljöer, växt- och djurliv samt landskap innan minimikraven för naturkategorin uppnås.

7.2 Vattenanvändning

Det nämndes i stycket om hållbar golf hur resursanvändningen ofta kan vara den största hållbarhetsutmaningen för en golfklubb och då i synnerhet vattenanvändningen. Och visst är det så att skötseln av en golfbana kräver mycket vatten. Det som i det här fallet är till fördel för ÅGK är att man använder sig av ytvatten från ett närliggande vattendrag. Det gör att det inte finns någon gräns för hur mycket vatten som får tas samtidigt

som man inte betalar för vattnet som går till bevattning av banan utan endast för de elkostnader som uppkommer i samband med att man pumpar upp vattnet. Man använder också tillvarataget regn- och smältvatten från uppsamlingsdammar.

Men 95 000m³ är en hel del vatten och efter en snabb jämförelse med de redan certifierade klubbarna i Finland så kan man konstatera att ÅGK förbrukar mer vatten än dem. Det kan bero på att ÅGK har fler golfhål (42 totalt) än någon av dessa banor, och uträknat i antal m³ per hål så fanns det klubbar som använder mer. ÅGK har dock en väldigt hög vattenförbrukning för anläggningen och det härstammar från att klubben har så mycket gäster som använder duscharna. För att återigen jämföra med Golf Sarfvik så hade de haft en åtgång på 550 000 liter, alltså nästan hälften så mycket som ÅGK:s 1 080 000 liter. ÅGK har 1000 medlemmar, men med ca 11 500 besökare som spelar ca 19 000 golfrundor kan man tänka sig att det går stora mängder vatten till dusch och omklädningsrum. Om man räknar med att snittpersonen duschar i 5 minuter (vilket motsvarar ca 50 liter vatten) så inser man att om alla gäster duschar en gång så utgörs hälften (50*11 500=575 000 liter) av vattenförbrukningen av bara gäster som duschar. Det finns inte krav på hur stor vattenanvändningen maximalt får vara enligt GEO utan det som efterfrågas är istället siffror på hur stor den är och varifrån vattnet tas, säkerligen eftersom behovet av vatten är väldigt olika för olika golfklubbar, speciellt då certifikatet är tänkt att kunna tillämpas internationellt.

I stycket om hållbar golf fanns det förslag på olika sätt en golfklubb kunde minska sin vattenförbrukning genom rätt val av gräs, ny teknik, minska arealen som behöver vatten, bevattning på natten och tillvaratagning av regnvatten, och nästan alla är redan etablerade arbetsmoment på ÅGK (USGA, 2014, AGCSA, 2013, R&A b, 2014). Gräset har vi redan konstaterat att är sådant som kräver lite vatten, och med kontinuerligt underhåll genom luftning och vertikalskärning så ökar gräsets förmåga att ta upp vatten. Englund förklarar hur det knappast heller går att minska på mängden mark som vattnas eftersom de redan endast koncentrerar sig på spelytorna och inte på onödiga områden. Sprinklerhuvuden ställs in för att inget vatten ska gå till spillo på områden som inte rör spelområdet, som t.ex. skog, utan att allt vatten kommer på själva spelytan. De har en person anställd på heltid för att sköta bevattningen och han kontrollerar hela tiden fukt-nivåerna på banan för att avgöra vilka områden som kräver mer vatten och kan sedan anpassa systemet efter det. Han tittar även konstant på vädret för att se till att man inte

vattnar i samband med regn. Exempelvis sår man in nytt gräs på våren då det kommer mycket naturligt regn för att inte behöva slösa på egna resurser (Englund 2014). Tappra försök har också gjort med att bekämpa vattentillgången i resten av anläggningen med vattensnål teknik för duschar och toaletter.

På vattensidan finns alltså inte mycket att anmärka på hos ÅGK. Om man tittar på kriterierna så klarar sig klubben väl. Man kan uppge siffror på förbrukningen och varifrån vattnet tas, man kan påvisa en mängd olika åtgärder och lösningar för att minska på användningen både ute på banan och på anläggningen. Det pågår ett konstant arbete för att i enlighet med hållbarhetskomponenten om spelkvalitet kunna erbjuda så bra banor som möjligt genom konstant underhåll och resurseffektivisering (R&A Golf Course Committee, 2012).

7.3 Energianvändning

ÅGK har en jämn om än lite stigande energianvändning. Runt 200 000 kWh verkar vara en relativt låg energianvändning vid jämförelse med andra certifierade klubbar. Vid publicering av sina certifieringsrapporter hade Golf Sarfik en förbrukning på nästan 590 000 kWh, Hill Side Golf & Country Club 450 000 kWh och Aulanko Golf ca 323 000 kWh. Bäst i klassen är Nordcenter Golf i Raseborg med imponerande 37 000 kWh (GEO 2014 c). Av ÅGKs energi var andelen förnyelsebar år 2013 14,9%, tidigare år var den 47,1% samt 44,2%. Klubbens elleverantör är Ålands Elandelslag och andelen förnyelsebar energi varierar beroende på hur mycket de väljer att importera (Ålands Elandelslag 2014). För tillfället tas all energi från det vanliga nätet men Englund berättar att man har undersökt möjligheten att diversifiera sina energikällor genom att investera i solpaneler för uppvärmning av duschvattnet. Installationen skulle uppskattningsvis kosta ca 50 000€ och långsiktigt spara pengar på energikostnader för klubben. Det är dessutom möjligt att söka EU-stöd för att hjälpa finansieringen av solpanelerna (Englund 21.11.2014).

Precis som med vattenanvändningen strävar man efter en så låg bränsleförbrukning som möjligt. Banchef Johan Englund säger att personalen lär sig hur man hanterar maskinerna på ett energieffektivt sätt och att på samma sätt som i arbetet med banan och bevatt-

ning så finns det hela tiden ett miljötankande med i allt arbete man gör. Det är naturligt att samåka omkring på banan och försöka att vara så sparsamma som möjligt (Englund 2014).

De flesta av maskinerna drivs på diesel och klubben förbrukade i år (2014) ca 21 500 liter diesel. En snabb jämförelse med tidigare nämnda klubbar visar att de också ligger på ungefär samma förbrukning. Som med vattenförbrukningen så finns det ingen krav på en maxförbrukning utan de önskar endast siffror på användningen. Man har tidigare provat på viss elektrisk utrustning men upplevde inte att de klarade jobbet lika bra. Alla golfbilar har man successivt bytt ut mot eldrivna och sålt bort de gamla bensindrivna. Man har nu totalt 29 stycken bilar för uthyrning till gäster och medlemmar och två stycken som används av personalen när de tar sig runt på banan.

Eftersom klubben är belägen en bit från staden så finns det inget effektivt sätt att ta sig på jobb med lokaltrafiken då bussförbindelserna är dåliga. På sommaren börjar banpersonalen jobba klockan sex-sju på morgonen och första bussen går från staden först klockan sju och från hållplatsen ute vid stora vägen är det ytterligare några kilometers promenad till klubben. De som har möjlighet försöker samåka men ofta är man tvungen att ta egen bil på jobb. Detsamma gäller klubbens medlemmar och gäster. Avstånden och brist på förbindelser gör att parkeringsplatsen på sommaren är full nästan dagligen. Större grupper kommer ibland med busstransport men de flesta gästerna kommer som sagt från Sverige eller Finland och då man behöver ha all utrustning med sig så är bil oftast det enda realistiska transportmedlet. På grund av avstånden är cykel inte heller alltid ett alternativ för de flesta, fast det finns cykelparkering för den som behöver.

För att få ner energiförbrukningen har man investerat i ny modern teknik, bland annat energisnåla lampor, bastuspisar, luftvärmepumpar för att reducera uppvärmningskostnaderna och rörelseaktiverad belysning. För att hålla kostnaderna nere på vintern håller man en låg underhållsvärme på 15 grader för att förhindra att rören fryser och skador uppstår.

Minimikraven för energianvändning utgörs endast av att man ombeds uppge klubbens energiförbrukning uppdelat i förnybara och icke förnybara energikällor samt hur många fordon man äger. Det ställs alltså inte några krav på en minimiförbrukning eller några andra lösningar eller åtgärder som måste finnas på plats för att bli godkända. ÅGK står

sig väl i energikategorin och utöver att kunna bidra med de efterfrågade uppgifterna så kan klubben demonstrera praktiska lösningar man gjort för att dra ner på energiförbrukningen. Man har bytt ut alla golfbilar till eldrivna sådana, investerat i energisnål teknik runtom på anläggningen och man utbildar personalen i effektiv användning av maskiner i det dagliga arbetet. Som det nämndes i stycket om vattenförbrukning så är den enda kostnaden för vatten den el som går åt till att driva pumpsystemet. Som vi där såg gör ÅGK bevisligen vad de kan för att minska på vattenanvändningen och således indirekt också på energiförbrukningen. Den årliga resursförbrukningen beror således mycket på väder och vind. Av de hållbara aspekter av energianvändning som togs upp tidigare i texten så finner man att flera kan appliceras på ÅGK (AGCSA 2013. R&A 2014 f). Man har tagit reda på och dokumenterat energiförbrukningen, man sköter underhållet av banan så att det skall kräva så lite resurser som möjligt och man har redan tidigare investerat i en mängd energisnål teknik och utrustning.

7.4 Ansvarsfull användning av gödsel och kemikalier

På samma sätt som bevattningen görs efter behov så anpassar man hela tiden gödslingsplanen efter hur situationen på banan ser ut. Englund berättar att de använder sig av ett elektroniskt gödslingsprogram där det står hur mycket som skall köras ut, men genom att hela tiden övervaka och kontrollera gödselnivåerna i marken så anpassar man sig efter omständigheterna. Englund menar att det är samma balansgång som gäller här, där man behöver producera tillfredsställande banor av hög nivå med så lite gödsel som möjligt, därför anpassar man hela tiden mängden man kör ut efter hur mycket som behövs på olika ställen. Man strävar efter att hålla en jämn växtnivå och inte gödsla i onödan. Man gödslar heller aldrig i ruffen utan koncentrerar sig bara på de finare spelytorna. Alla mängder som körs ut dokumenteras samtidigt i programmet och man kan skriva ut information över exakt hur mycket gödsel som har körts ut på alla hål uppdelat över de olika spelytorna green, tee, semi-ruff och fairway. Man applicerar också i sådana mängder att marken hinner ta upp det för att förhindra att det rinner undan, och anpassar sig efter vädret så att man undviker att gödsla innan regn som skulle spola bort allt (Englund 2014).

Personalen håller hela tiden utkik efter förekomsten av sjukdomar eller skadedjur på banan. Det tolereras ingen förekomst men man håller inte på och sprutar ut bekämpningsmedel över stora ytor för säkerhets skull. För att minska risken för sjukdomar lufttar, dränerar och vertikalskär man gräset för att hålla det torrt. De dagar man inte klipper gräset så tar man bort daggen från gräset på morgonen, torra ytor förhindrar uppkomsten av sjukdomar. Vid upptäckt så försöker man först att punktbehandla endast det drabbade området. När man applicerar medlet så använder man en täckspruta som ser till att det bara kommer i kontakt med marken så att ingenting sprids i luften. Det är banchefen själv som ansvarar för all applicering av bekämpningsmedel och kemikalier så det sköts av behörig personal. Man använder sig alltid av det bäst lämpade medlet av de man har och allting lagliga produkter. För att vara säker på att utrustningen är i skick kommer det en firma vart tredje år och kontrollerar den.

Klubben uppfyller alla GEO:s krav gällande gödsling och bekämpningsmedel. Eftersom allt som körs ut dokumenteras kan man bidra med siffror på användningen av både gödsel och kemikalier över de senaste tre åren. Kontinuerlig skötsel av gräsytorna bidrar till hälsosamma och välmående växter och minskar behovet av insatser. Principerna om att anpassa gödslingen efter behov och bara använda bekämpningsmedel vid uppkomsten av skadedjur och sjukdomar är praktiska lösningar för att hela tiden försöka att minimera användningen.

7.5 Förhindrandet av föroreningar

Användningen av maskiner, gödsel och kemikalier är en del av arbetet och på en golfbana är det svårt att helt eliminera risken för föroreningar.

Alla farliga material förvaras i ett säkert, låst utrymme dit bara behörig personal har tillträde. Englund och Nordström berättar att företagshälsovården har godkänt förvaringen under ett tidigare platsbesök. Verkstadens bränsletank förvaras också inlåst i en container ovanför mark där eventuellt spill inte kan nå ut i naturen. På alla platser där det förvaras farliga material så finns torvsäckar för uppsamling i händelsen av en olycka. Alla medel behandlas i verkstaden på ogenomträngliga ytor (asfalt) och alltid av utbildad och lämplig personal (Englund 2014). Det som dock saknas och är ett av minimikraven för certifiering är en utförlig dokumentering av alla farliga material som finns i förvar på

området. Under vårt andra möte beslutades det att banchefen skulle sammanställa ett dokument så fort som möjligt.

Allt avloppsvatten från anläggningen försvinner till vattenreningsverket och från banan rinner det till uppsamlingsdammar. Genom att upprätthålla en buffertzona till vattendragen där man inte sprutar ut medel så förhindrar man föroreningar av gödsel och kemikalier i vattendragen. Hela banan själv fungerar också som ett skydd mot naturen.

Ett av GEO:s krav gör gällande att man genom provtagning behöver försäkra sig om att det vatten man återanvänder från dammar är av tillräckligt god kvalitet och att den inte påverkas negativt till följd av banarbetet. Utöver daglig visuell kontroll så har ÅGK inte utfört någon egen provtagning. Vi har kontaktat landskapsregeringens miljöbyrå för de har tidigare tagit prover på området och bett om att få resultaten. Under sommaren hade vi också ett möte med miljöbyråns vattenbiolog Mikael Wennström där vi undersökte möjligheterna för en utvidgad vattenprovtagning och analys på 2-4 olika ställen på banan för att försäkra oss om att det vatten som rinner ut från anläggningen inte skadar naturen. Utförligare vattenanalyser är alltså på kommande.

ÅGK uppvisar säker förvaring och hantering av farliga material och har tagit steg mot att förhindra att föroreningar uppstår på anläggningen. Det som saknas innan man uppnår minimikraven är en dokumentering av alla farliga material man har i förvaring samt analys av vattenkvaliteten runt om på området för att bevisa att man inte släpper ifrån sig några föroreningar till följd av banarbetet.

7.6 Avfallshantering

Som det togs upp tidigare i texten så är det oundvikligt att arbetet på en golfbana producerar avfall. På ÅGK försöker man att sköta avfallshanteringen på ett ansvarsfullt sätt genom att återvinna och göra sig av med avfall på lämpligt sätt.

För avfallshantering finns det en stor sopstation i anslutning till verkstaden. Där sorteras alla vanliga sopor som papper, papp, plast, aluminium, glas och metall. Renhållningen på Åland kommer sedan och hämtar avfallet och tar hand om det. Ute på banorna och vid kioskerna, rangen och vid klubbhuset finns det flera mindre sopcontainers där man sorterar ut flaskor från annat skräp. Ett av kraven på avfallshantering är att man skall

kunna demonstrera att den sköts på ett lagligt sätt. Efter diskussion med Englund och Nordström kom det fram att klubben inte har något beslut eller liknande som bevisar att det sköts på ett lagligt sätt, men eftersom det är renhållningen själv som ansvarar för tömning och bortforslande av sopor och vi har ett avtal med dem så tar klubben för givet att de sköter resten på ett korrekt sätt och det enda vi kan ansvara för är hanteringen på vårt område. Klubben tar inte heller hand om det egna avloppsvattnet utan det försvinner till vattenreningsverket i stan.

På morgonen när personalen kommer på jobb så går man igenom och städar ut alla golfbilar som har använts dagen före och där det ofta lämnas skräp. Då tas alltid flaskor tillvara och det finns en pantsamling inne i kansliet.

Personalen utbildas i hur avfallet från arbetet skall sorteras och farliga material som oljor och annat tas hand om på korrekt sätt. För att minska på mängden sopor försöker man alltid köpa i så stora förpackningar som möjligt. Man har också kontaktat golfförbundet med en önskan om att inte få så många tidningar utskickade. Alla förbundets klubbar får en mängd brev och tidningar varje år men eftersom så få av medlemmarna talar finska så blir det oftast att de blir liggande eller slängs direkt och det vill man såklart undvika. Det avfall som uppstår till följd av banarbete sparas alltid för att kunna användas på nytt. Exempelvis sand och gräs från banan kan behövas vid ett senare tillfälle. Vid klippning av gräs så låter man det ligga kvar om det är möjligt.

ÅGK kan redogöra för hur avfallet tas hand om och lämnar anläggningen. En utförlig sopsortering för återvinning och en inställning där man försöker minska på mängden avfall och tar tillvara på det man kan gör att klubben uppfyller de krav som ställs på avfallshanteringen.

7.7 Samhällsengagemang

Att ha ett gott förhållande med sina anställda, medlemmar, samarbetspartners, grannar och andra är alla delar av en god social hållbarhet för en golfklubb. Nordström berättar hur klubben hela tiden försöker vara delaktig och engagerad i frågor som rör saker i omgivningen och man är med och representerar föreningen på olika evenemang. Tidigare i höst hade man till exempel deltagit i en panel under en näringslivskväll för företagare (Nordström 2014).

På många sätt öppnar man upp anläggningen för allmänheten. För att få spela golf krävs att man har tagit grönt kort och är medlem i en klubb, men själva klubbhusområdet är inte reserverat endast för golfspelare utan vem som helst får besöka klubben. Under den delen av året då det inte spelas golf på banorna får man promenera omkring och det är många som utnyttjar den möjligheten berättar Englund, bland annat för att plocka svamp och bär. På vintern ordnar skolor friluftsdagar på området och man plogar själv upp skidspår för allmänhetens bruk. Skolorna brukar också ordna tillfällen då elever får komma och pröva på golf under ledning av våra golfinstruktörer. Man hjälper till med underhållet av de närliggande kommunernas fotbollsplaner och vid lillajul marknaden på Jan Karlsgården i närheten av Kastelholms slott så ställer klubben sin parkeringsplats till förfogande (Englund & Nordström 2014). Man deltar också i mässor och andra evenemang där man visar upp sig och försöker locka med nya medlemmar. Under 2014 hade man också ett erbjudande där gamla medlemmar som tidigare spelat golf fick årets medlems- och spelavgift för halva priset.

Medlemmarna är en stor del av föreningen och mycket av klubbens arbete görs ideellt av olika kommittéer bestående av medlemmar. Tävlingskommittén har hand om alla klubbtävlingar, medlemskommittén hjälper nya medlemmar och är med och spelar rundor med dem för att introducera dem till spelet och, elit- och ungdomskommittén är engagerade i klubbens unga och elitsatsande spelare för att nämna några. För att uppmuntra unga till att spela golf håller man också junior- och knatteträningar under sommaren. Det finns olika pågående tourer för medlemmarna där exempelvis seniordamerna och herrarna tävlar en gång i veckan under hela säsongen. Kansliet hjälper då till med att ta emot anmälningar, skriva ut startlistor och ta emot resultaten. Hela tiden förs en dialog mellan medlemmar och klubbledningen om hur man kunde förbättra olika saker och klubben får in en mängd med feedback dagligen från medlemmar. Man strävar efter att ha ett öppet och ömsesidigt givande förhållande till sina medlemmar och engagera dem i driften av klubben. Varje golfhåll har ett eget åländskt företag som sponsor och flera av dem ställer också upp och står som sponsor för tävlingar och bidrar med priser till vinnarna.

Man vårdar också klubbens historiska läge och det är något man verkligen tar tillvara på i sin marknadsföring. Kastelholm är ett historiskt tungt område med slottet i bakgrunden och banan belägen på kungens gamla jaktmarker. I bilder och broschyrer och annat ma-

terial tar man ofta tillvara och framhäver platsens historiska kontext. Man är medveten om alla arkeologiska och historiska fornlämningar som finns på området och vid frågor som angår dessa i samband med banarbetet konsulterar man museibyran.

Där det är möjligt använder man sig alltid av lokala produkter och leverantörer. I princip så innebär det att allting förutom maskiner och gödsel, sånt som inte produceras på Åland.

Ytterligare ett krav inom samhällskategorin är att man skall ha ett register över alla heltids- och säsonganställda. Det finns och många ur personalen är från samma kommun och det är medvetet, man försöker att i första hand anställa personal från Sunds kommun. Klubben är inte involverad i några rättsliga dispyter. Styrelsen har dock beslutat sig för att höja hyran för driften av restaurangen inför nästa säsong, vilket har lett till att de som drivit restaurangen de senaste sju åren väljer att inte förnya kontraktet, med lite negativ publicitet i lokaltidningarna som följd.

För några av certifieringskriterierna för kategorin samhälle tyckte vi att det var svårt att avgöra precis vad som efterfrågades eller vad som räcker till för att man ska anses uppfylla kraven. Under våra diskussioner så kunde vi åtminstone nämna flera saker som vi ansåg skulle passa in och vår uppfattning överlag var att klubben klarade sig väl och uppfyllde alla kraven.

Den sista av R&A:s hållbarhetskomponenter inom golfen hade med socialt ansvar att göra. Det innebär ett positivt engagemang med det lokala samhället och att man tar ansvar gentemot dessa genom att sköta sin avfallshantering korrekt och minska risken för föroreningar (R&A Golf Course Committee, 2012). Som det här har konstaterats är klubben en stor del av det lokala samhället, både i närkommunen och i ett större perspektiv och man tar sitt ansvar när det gäller avfallshantering och föroreningskontroll som det visades i tidigare stycken. ÅGK är en klubb som försöker interagera positivt med sin omgivning och man engagerar sig i frågor som rör klubben. Man har en aktiv relation till sina medlemmar och man försöker göra dem delaktiga i klubbens verksamhet.

8 KONKLUSION

Det bestående intrycket jag hade efter att jag hade samlat in all min information var en förvåning över hur väl ÅGK stod sig i de olika hållbarhetskategorierna och hur man redan nu klarade många av de kriterier som fanns. Mina möten med klubbdirektören och banchefen var positiva upplevelser där vi gång på gång kunde konstatera att klubben redan presterade väl på många punkter. Ett genomgående miljövänligt tänkande finns redan på plats i arbetet och i alla resursförbrukande arbetsmoment går man efter devisen att försöka använda så lite som möjligt utan att kompromissa på kvaliteten. Gång på gång upplevde jag att klubben var väl medveten om och vidtagit åtgärder mot många av golfbanans hållbarhetsutmaningar som jag fann under min bakgrundsforskning.

8.1 Sammanfattning

För att återknyta till den modellen för hållbart arbete som presenterades tidigare i arbetet så har vi kommit halvvägs genom stegen. I det första steget presenterades tydliga mål för arbetet, för ÅGK att bli certifierade och för mig att inleda denna process, och sedan introducerades ämnet hållbarhet samt vad det innebär för turismen i allmänhet och för golfen i synnerhet. Föregående stycke behandlade steg två, en grundläggande nulägesanalys.

Innan jag sammanfattar det nuvarande läget på golfklubben måste jag göra en reservation för tolkning av kriterierna. Flera av dem var klara och tydliga, exempelvis där det begärdes att man skulle visa upp siffror eller konkreta lösningar. Andra var lite mer löst formulerade och det fanns inga angivningar om hur dessa skulle tolkas. Frågan blir ibland vad det är som man förväntas göra på just den specifika punkten, eller om det man anser passar in också anses vara tillräckligt för att bli godkända. Vad som ytterligare bör beaktas är att GEO-certifikatet är designat för att vara internationellt och kunna appliceras var som helst, och alla klubbar måste bedömas utifrån deras egna omständigheter.

Med det sagt så kan jag med glädje konstatera att Ålands Golfklubb redan nu klarar de flesta av minimikraven. Av de sammanlagt trettio kriterier som varje golfbana måste

uppfylla så är det endast fem punkter som man med säkerhet (igen, med reservation för tolkningar) kan säga att klubben idag inte uppfyller. Dessa är:

1. Vara medveten om alla skyddsbe-teckningar för platser, naturmiljöer, arter och landskap.
2. Försäkra sig om att vatten från uppsamlingsdammar som används till bevattning av banan håller laglig biologisk och kemisk kvalitet.
3. Ha en etablerad etisk och ekologisk inköspolicy
4. Bidra med en översikt av alla lokala och internationella leverantörer
5. Ha ett register på alla farliga material

Via museiby-rån har vi fått tag på information om naturskyddsområden och fornlämningar på och runt banområdet. Klubben har som sagt varit i kontakt med Sunds kommun på jakt efter de inventeringar som gjorts på området, men innan man kan komplettera informationen så får denna punkt för tillfället stå som icke godkänd.

Vattenkvaliteten har inte säkerställt genom egen provtagning. Englund berättade hur landskapet vid tidigare tillfällen varit och tagit prover på plats men de har inte hört av sig med några resultat. Man kan kanske förmoda att ifall kvaliteten hade varit bristfällig så hade de kontaktat klubben angående detta. Sedan jag började med arbetet har man varit i kontakt med landskapet och bett om att få ta del av resultaten. Jag skulle rekommendera att man från klubbens sida själva försäkrade sig om att vattenkvaliteten runtom på banan, inte bara från uppsamlingsdammarna, håller en tillfreds-sällande kvalitet genom regelbunden provtagning. Om det visar sig att allting är i skick så kan man bevisa att driften av golfbanan inte försämrar naturens välmående, och om analyserna visar på dålig eller försämrande kvalitet så har man möjlighet att proaktivt ingripa åtgärder för att förbättra sig. Under sommaren så hade klubben ett möte med en vattenbiolog där det diskuterades om att implementera en regelbunden vattenprovtagning på olika ställen på banan och jag tycker att det vore en god idé att investera i detta.

Ingen officiell inköspolicy för klubben finns, men under vårt andra möte när denna punkt diskuterades så berättade direktör Nordström att man från styrelsens sida håller på och jobbar med en sådan. Men både Nordström och Englund menar att fast det inte finns någon officiell uttalad policy så är det naturligt att man alltid väljer miljövänliga alternativ vid inköp (Nordström & Englund 2014). Som det exempelvis framkom i

stycket om energianvändning så har man vid utbyte eller inköp av ny teknik alltid valt energisnåla produkter. En officiell policy borde inte vara så svår att göra upp och kan komma väl till pass som grund för beslutsfattande, och tips och information kan man få från GEO:s sidor. Fokus borde ligga på val av lokala leverantörer och produkter där det är möjligt, samt att man alltid försöker välja det miljövänligaste alternativet. Det kan också vara en god ide att undersöka hur ekologiska leverantörerna är, och sträva efter att uppmuntra till hållbarhet genom val av ansvarstagande återförsäljare. Policyn bör gälla alla delar av organisationen och förhoppningsvis uppmuntra till att alltid ta hållbarhetsfrågor i beaktande vid inköp där det kan appliceras.

Att dokumentera alla klubbens leverantörer och farliga material på området borde inte heller vara alltför svårt eller tidskrävande. Direkt efter vårt andra möte så beslutade Nordström och Englund att de skulle sammanställa en lista över deras leverantörer. Med en sådan kan man eventuellt identifiera sätt att effektivare kombinera sina inköp och spara på resurser och avfall. Englund tog också på sig att dokumentera alla farliga material som man förvarar på området. En sådan lista har kanske ingen direkt nytta ur ett hållbarhetsperspektiv, det sparar inte på kostnader eller liknande, men indirekt kan det fungera som en försäkran om att klubbarna undviker olagliga eller giftiga medel ifall de är tvungna att ha allting dokumenterat och kunna visa upp det på begäran. Logiskt vore att ha ett dokument med alla material och volym på samma ställe som de förvaras så det snabbt och enkelt kan uppdateras vid nya inköp.

De kriterier som kvarstår för ÅGK är varken tidskrävande eller associerade med stora investeringar, säkerligen med stor lycka för klubbledningen. Allting utom vattenprovtagning och analys kan göras kostnadsfritt och dessutom av den egna personalen. Det framgår i min mening tydligt ur denna nulägesanalys hur klubben redan är på god väg att nå sitt mål.

8.2 Egna reflektioner

Det var inte utan att en viss oro spred sig medan jag utvärderade klubbens nuvarande situation. Efteråt min informationsinsamling stod det klart att klubbens redan gedigna arbete inte lämnade alltför mycket utrymme till mitt och modellens sista steg, med lös-

ningar och förbättringsförslag som krävs för att nå vårt gemensamma mål. De kvarstående kriterierna var alla ganska rättframma och kräver inga komplicerade lösningar.

Men även om det visserligen visat sig att det inte kommer att krävas några radikala förändringar eller kostsamma investeringar så vill jag ändå komma med några av mina egna tankar om ÅGK:s fortsatta arbete. För det är så att arbetet egentligen bara börjat här och grundat på det jag har lärt mig under den här processen har jag rekommendationer och förslag på några principer gällande hållbarhet som ÅGK borde ta i beaktande i fortsättningen.

8.2.1 Dokumentering viktigt

Det togs redan upp i stycket om hållbar golf och det tål att upprepas, dokumentering är grundläggande i arbetet med hållbarhet. Begreppet hållbarhet är så omfattande och svårdefinierbart att det kan vara svårt att veta när man kan beskriva sig själv som hållbar eller inte. Ett sätt att göra det mer konkret är genom mätning och uppföljning av arbetet man gör. Dokumentering visar hur organisationen förändras över tiden. Sedan klubben tog sig an detta projekt har man bland annat tagit reda på siffror om vattenförbrukning, energianvändning, hur mycket gödsel och bekämpningsmedel man använder samt kartor över naturskyddsområden och fornlämningar. En omfattande dokumentering av olika hållbarhetsaspekter visar att det är något man tar på allvar och engagerar sig i. Min förhoppning och rekommendation är att man i klubben fortsätter med detta samt utökar det till att omfatta fler områden. Bränsleförbrukning och kostnaderna för den, provtagning på vatten och jord, kostnader för vatten och energi, underhåll av maskiner, hur ofta specifika arbetsingrepp görs på banan och frekvensen och volymen på olika inköp är några exempel på områden som kunde dokumenteras. Det är säkerligen intressant att veta vad olika saker kostar föreningen och det kunde kanske leda till att man kan identifiera poster var man kan skära på kostnaderna.

Dokumentering och uppföljning fungerar också som referens ifall man väljer att ändra på något. Man kan alltid gå tillbaka och jämföra resultaten med tidigare uppgifter och avgöra om det var lyckat eller inte. Om man till exempel väljer att installera de solpaneler som man har funderat på kan man följa med hur energiförbrukningen förändras. Regelbunden vattenprovtagning skulle visa ifall anläggningen mitt i allt börjar ge ifrån sig

föreningar och ger möjligheten att vidta åtgärder. Om man investerar i ny utrustning eller byter gödsel kunde man ha bevis ifall det resulterar i mindre underhåll och kunna visa upp hur resursförbrukningen minskar. Detta är bara exempel men de illustrerar min poäng och några möjliga positiva aspekter av regelbunden dokumentering. I ett ideal-scenario kunde man i framtiden bevisa hur mycket pengar man har sparat sedan man registrerade sig hos GEO. Utöver att det är nödvändigt för flera av certifieringskriterierna så måste man kunna backa upp sina påståenden med fakta, och dokumentering av arbetet är precis det.

8.2.2 Kommunicera sitt miljöarbete

En sak man kunde bli bättre på från klubbens sida är att kommunicera sitt miljöarbete till allmänheten. Som det har konstaterats så gör man redan nu ett gott arbete men det framkommer inte riktigt. Banbloggen som man har på hemsidan uppdateras kontinuerligt vilket är bra, men den fokuserar på ombyggnader och upprustning av banområde. Den kunskapsbildning som har uppstått i samband med det här projektet borde man ta tillvara på och kommunicera, kanske främst till medlemmar via de regelbundna mailutskicken man har samt också på anslagstavlor, via facebook och på hemsidan. Det kan säkert vara intressant för medlemmarna att veta att man från klubbens sida strävar efter att bli miljöcertifierade och kanske det finns miljöengagerade medlemmar som gärna hjälper till eller besitter kunskap som kan komma till användning. Den information som har kommit fram hittills under denna process kunde bra delges medlemmarna och både informera dem om klubbens mål, nuvarande läge och kvarstående arbete.

Kommunicering av hållbarhetsfrågor skulle också fungera som en kunskapsspridare och göra medlemmarna medvetna om de utmaningar som finns och vad klubben gör för att motarbeta dessa. Ökad vetskap kunde ge en bredare uppfattning om vad det innebär att driva en golfbana och kanske göra att man får en större förståelse för varför man gör vissa saker. En proaktiv kommunikation tyder också på att man från klubben är självsäker på sitt goda miljöarbete och att det inte är något man fuskar med. Det skulle vara ett ytterligare sätt att informera om och engagera medlemmarna i klubbens arbete. Jag skulle gärna se att man nu i samband med att man har tagit sig an detta miljöprojekt gör det helhjärtat. Hållbar utveckling är aktuellt och ÅGK kan vara en god förebild och upp-

muntra andra föreningar att följa i deras fotspår och att proaktivt jobba med hållbarhetsfrågor.

8.2.3 Utnyttja marknadsföringsvärdet

Det finns också en möjlighet att utnyttja det marknadsföringsvärde som en miljömärkning medför. Som Åsa Nordström redan hade konstaterat så kan det vara ett fint sätt för klubben att få positiv uppmärksamhet och locka till sig gäster. Det är inte många klubbar i Finland som är certifierade och ett uttalat mål om att bli en av de miljöledande anläggningarna i landet kunde med fördel användas i marknadsföringen av klubben. Gästerna är livsviktiga för att klubben skall klara sig ekonomiskt. Golfturisterna för inte bara med sig nytta för klubben utan de har visat sig vara ett viktigt segment för turismbranschen överlag på Åland, där de i många avseenden är den grupp som gör av med mest pengar och på flest aktiviteter. Det finns tillräckligt med utmaningar i form av en kort säsong och behov av färjetransport för att ta sig till Åland. Ett GEO certifikat kan vara ett fint komplement i marknadsföringen och bidra till att förstärka en positiv image för klubben.

8.2.4 Författa en officiell miljöplan

Det kunde vara en god ide att samtidigt då man arbetar med en officiell inköpspolicy göra upp en övergripande miljöplan för föreningen. Man kunde utgå från samma kategorier som GEO och anpassa planen efter klubbens förutsättningar. Det kan göra arbetet lättare om man har en uttalad vision, mål och strategi att gå efter och agera som grund för beslutsfattande. Planen kunde utgöras av kort- och långsiktiga mål inom varje kategori, men även ta tillvara på det man redan har gjort. Då skulle man också ha ett dokument att visa upp ifall någon är intresserad av klubbens miljöarbete. Precis som med en inköpspolicy bör planen täcka alla olika delområden i föreningen och innefatta både konkreta mål och med övergripande visioner. En officiell miljöplan kunde också ett bra sätt att just kommunicera sitt miljöarbete, med en sammanfattning av de viktigaste punkterna, utmaningarna och målen.

8.2.5 Kontinuitet och möjligheter för förbättring

I slutändan är det upp till ÅGK själv att bestämma hur omfattande man väljer att ta sig an hållbarhetstänkandet. Är man nöjd med att uppfylla minimikraven eller vill man ligga i framkant och visa sig som en förebild för miljövänligt arbete. Förhoppningen är ju för ÅGK som sagt att visa sig som en ansvarstagande klubb och det finns möjlighet att visa upp det nu.

För att återigen referera till Holden från introduktionsstycket om hållbarhet, så skall hållbarhet inte ses som ett slutgiltigt mål utan som en riktlinje som tar hänsyn till hur man skall agera i förhållande till miljön. Det är lätt att se arbetet som slutfört vid en eventuell certifiering men hållbarhet handlar om långsiktigt tänkande och kontinuitet. Det framhävs ytterligare genom att alla klubbar efter tre år behöver ansöka om att certifieras på nytt. Ett bra sätt att skapa kontinuitet i föreningen är regelbundna möten med miljöarbetsgruppen. Lägga upp kort- och långsiktiga mål att arbeta emot, dokumentering och uppföljning är som sagt ett bra verktyg för detta. Utbildning av personal för att miljöarbetet skall bli en naturlig del av vardagen och kommunikation med medlemmar och allmänheten. Årlig uppdatering och revision av miljöplanen. Utredningar och konsultation av experter kan ge ytterligare information om olika poster som kan förbättras, och med hjälp av GEO och andra klubbars rapporter kan man få tips och idéer på lösningar. Det är som sagt upp till klubben själv hur omfattande man väljer att vara, och det kan också vara en prioriteringsfråga hur mycket det är värt att satsa och vilka de eventuella fördelarna kan vara. Men visionen borde alltid vara att sträva efter och utreda möjligheterna för förbättring. Kontinuitet är grundläggande för hållbar utveckling.

8.3 Betydelse för turismen på Åland

Jag försökte i början av detta arbete koppla samman ÅGK med Ålands turism i sin helhet. Statistiken visade tydligt att golfturister är ett lönsamt segment som gör av med mycket pengar, vilket argumenterar för att ÅGK är en viktig del av vad Åland har att erbjuda i aktivitetsväg för turister. Man kan gott tänka sig positiva fördelar för klubben i och med en eventuell certifiering. Det kan vara lite svårare att se hur det skulle kunna påverka turismen för Åland i ett större perspektiv, men förhoppningar finns om att det

kunde bidra till att öka kunskapen och medvetenheten om hållbar turism hos allmänheten och andra turismorganisationer.

I en tuff konkurrens behöver man försäkra sig om att man erbjuder en bra produkt och hela tiden försöka utvecklas. Beroendet av turister kan bidra till att man vill utmärka sig från andra klubbar. Som jag nyligen diskuterade om marknadsföringsvärdet så kunde man använda GEO certifikatet för att locka fler turister till klubben och således gynna hela turismbranschen. Om man genom en certifiering på det sättet kan visa på tydliga ekonomiska fördelar med att engagera sig i hållbarhetsarbete så kanske det kunde leda till att fler aktörer på Åland inser detta och tar efter ÅGK. Utan klara monetära fördelar kanske man inte är lika benägen att investera tid och pengar i hållbart arbete. Förhoppningsvis kunde detta leda till att ÅGK gör så att allmänheten får upp ögonen för de möjliga fördelar som finns med detta och driva turismutvecklingen mot en miljövänligt medveten sådan.

Det är i min erfarenhet så att man ofta tar tillvara på naturen och skärgården i reklamer för Åland och det skulle säkerligen vara en fjäder i hatten att kunna marknadsföra Åland som platsen för en av nordens mest miljövänliga golfklubbar ifall klubben når sina högt ställda mål, vilket kunde uppmuntra andra att ta efter i hopp om större synlighet och positiv uppmärksamhet. Ett lyckat arbete för ÅGK där man kan visa upp sig som en god förebild kunde kanske göra så att branschorganisationer och myndigheter får upp ögonen för de positiva effekterna av ett hållbart tänkande och hjälper till att främja detta för andra intressenter. Det är som sagt ett aktuellt ämne inom turismen och varför inte utnyttja det till sin fördel.

8.4 Slutord

Jag har i detta arbete efter bästa förmåga försökt att förmedla vad begreppet hållbar utveckling betyder, i allmänhet, inom turismen, och för en golfklubb, och allt vad det innebär i form av utmaningar, problem, lösningar och möjligheter. Jag har satt Ålands Golfklubb i relation till den åländska turismnäringen på stort, och var i detta nätverk klubben har sin plats. Min förhoppning är att läsaren, precis som jag, har grundat sig en uppfattning om ämnets omfång och grundläggande principer och kan koppla ihop hållbarhetens dimensioner till det verkliga livet och egna erfarenheter.

Det har varit ett långt och krävande företag, från att jag formulerade den första idén till skrivande stund har det gått över ett år. För det mesta har det känts motiverande och utmanande, emellanåt överväldigande och förvirrande, men processen har självfallet varit otroligt lärorik och givande.

Syftet för detta arbete var att för Ålands Golfklubbs räkning inleda arbetet med att er-hålla en GEO miljöcertifiering. Målet var att utreda klubbens nuvarande situation samt att sammanställa vad som behöver göras i fortsättningen. Jag upplever att jag har uppfyllt mitt syfte. Jag har, med hjälp av klubbdirektör och banchef, samlat in all nödvändig information och redogjort för klubbens nuvarande situation utgående från de certifieringskriterier som behöver uppfyllas. Efter det identifierades vad som fortfarande finns kvar att göra, hur man kunde gå tillväga, samt att jag kom med egna tankar, reflektioner och rekommendationer för klubbens fortsatta arbete.

Men arbetet är inte slut här utan för Ålands golfklubb fortsätter det med siktet inställt på ett certifikat. Min förhoppning är att klubben kan ha nytta av min utredning inför fortsättningen och använda sig av de lärdomar om hållbarhet, golf och turism som framkommer. Som det gång på gång har konstaterats så gör klubben redan ett mycket gott arbete, och när jag nu så småningom överlämnar projektet i deras händer så är det med min fulla övertygelse om att man inom en snar framtid kan stoltsera med en GEO certifiering.

KÄLLOR

Elektroniska källor:

Asianturfgrass, 2014. *Practical measures for sustainable management*, (www).
Tillgänglig: <http://www.asianturfseminar.com/russell-handout-2012.pdf> Hämtad:
03.11.2014

Australian Golf Course Superintendents' Association (AGCSA) , 2013. *Establishing Environmental Principles for Golf Courses*, (www). Tillgänglig:
http://environment.agcsa.com.au/resources/environmental_principles Hämtad:
05.11.2014

Det Naturliga Steget a, 2014, *Det Naturliga Steget i korthet*, (www). Tillgänglig:
<http://www.naturalstep.org/sv/det-naturliga-steget-i-korthet> Hämtad: 24.3.2014

Det Naturliga Steget b, 2014, *Hållbarhetsprinciperna*, (www). Tillgänglig:
<http://www.naturalstep.org/sv/sweden/hallbarhetsprinciperna> Hämtad: 24.03.2014

Det Naturliga Steget c, 2014, *Metodiken* (www), Tillgänglig:
<http://www.naturalstep.org/sv/sweden/metodiken> Hämtad: 24.3.2014

Forsgård, Helena 2008. *Golf 25 år på åland*, (www), Tillgänglig:
http://www.agk.ax/sites/www.agk.ax/files/alands_golfklubb_-_historik.pdf Hämtad:
16.9.2014

Galp energia, 2012. *Sustainability explained*, (www). Tillgänglig:
<http://www.galpenenergia.com/EN/sustainability/corporate-responsibility/a-sustainable-activity/Paginas/sustainability-explained.aspx> Hämtad: 14.10.2014

Golf Environment a, 2014, *Sustainable Golf*, (www) Tillgänglig:
http://www.golfenvironment.org/sustainable_golf Hämtad: 5.12.2013

Golf Environment b, 2014, *GEO*, (www) Tillgänglig:
<http://www.golfenvironment.org/about/geo> Hämtad: 11.9.2014

Golf Environment c, 2014, *Directory*, (www) Tillgänglig:
http://www.golfenvironment.org/directory?country=Finland&gb_country=&us_state=&ca_province=&category=certified Hämtad: 11.9.2014

Golf Environment d, 2014, *Get Involved*, (www) Tillgänglig:
http://www.golfenvironment.org/get_involved/clubs Hämtad: 10.11.2014

Golf Environment e, 2014, *Certification*, (www) Tillgänglig:
<http://www.golfenvironment.org/vision/action/certification> Hämtad: 22.11.2014

Golf Environment Organization f, 2014. *Golf Sarfvik*, (www). Tillgänglig:
http://www.golfenvironment.org/directory/543_golf_sarfvik/verifiers-report/342 Hämtad: 24.11.2014

Globalecolabelling, 2004. *Introduction to Ecolabelling*, (www). Tillgänglig:
http://www.globalecolabelling.net/docs/documents/intro_to ecolabelling.pdf Hämtad: 13.11.2014

Golf Course Superintendents Association of America (GCSAA), 2013. *Documenting your progress toward sustainability*, (www). Tillgänglig: <http://www.gcsaa.org/gcm-magazine/2013/december/gcm-december-2013-documenting-your-progress-toward-sustainability> Hämtad. 04.11.2014

International Institute for Sustainable Development, 2013, *What is Sustainable Development?*, (www), Tillgänglig: <http://www.iisd.org/sd/> Hämtad: 4.12.2013

Kastelholms Slott a, 2014. *Historia*, (www). Tillgänglig:
<http://www.kastelholm.ax/historia> Hämtad: 16.9.2014

Kastelholms Slott b, 2014. *Kastelholmsområdet* (www). Tillgänglig:
<http://www.kastelholm.ax/kastelholmsområdet/> Hämtad: 16.9.2014

Matkailun edistämiskeskus , 2014. *Matkailulla on suuri merkitys suomen kansantaloudelle*, (www). Tillgänglig: <http://www.mek.fi/tutkimukset-ja-tilastot/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/> Hämtad: 17.9.2014

Meade, Philip, 2007. *A Guide To Benchmarking*, (www). Dunedin: University of Otago, 24 s. Tillgänglig:

http://quality.curtin.edu.au/local/docs/Guide_to_Benchmarking_Oct2007.pdf Hämtad: 3.12.2014

R&A Golf Course Committee, 2012. *Sustainable golf course development and management*, (www). Tillgänglig: <http://www.asianturfseminar.com/russell-handout-2012.pdf> Hämtad: 03.11.2014

R&A b, 2014. *Using Water efficiently*, (www). Tillgänglig: <http://golfcoursemanagement.randa.org/en/Environmental-Impact/Using-water-efficiently.aspx> Hämtad: 05.11.2014

R&A c, 2014. *Using Chemicals Responsibly*, (www). Tillgänglig: <http://golfcoursemanagement.randa.org/en/Environmental-Impact/Using-chemicals-responsibly.aspx>

R&A d, 2014. *Preventing Pollution*, (www). Tillgänglig: <http://golfcoursemanagement.randa.org/en/Environmental-Impact/Preventing-Pollution.aspx> Hämtad: 05.11.2014

R&A e, 2014. *Working with nature*, (www). Tillgänglig: <http://golfcoursemanagement.randa.org/en/Environmental-Impact/Working-with-nature.aspx> Hämtad: 05.11.2014

R&A f, 2014. *Meeting energy needs*, (www). Tillgänglig: <http://golfcoursemanagement.randa.org/en/Environmental-Impact/Meeting-energy-needs.aspx> Hämtad: 05.11.2014

R&A g, 2014. *Managing waste*, (www). Tillgänglig: <http://golfcoursemanagement.randa.org/en/Environmental-Impact/Managing-waste.aspx> Hämtad: 05.11.2014

Royal Bank of Canada, 2014, *Behind the green: A discussion of the sustainability challenges and opportunities within the golf industry*, (www), Tillgänglig: <http://www.rbc.com/community-sustainability/community/golf-sponsorship/behind-green.html> Hämtad: 10.9.2014

SOGESID, 2014. *The evolution of the "Sustainable Development" concept*, (www). Tillgänglig: http://www.sogesid.it/english_site/sustainable_development.html Hämtad: 14.10.2014

Statistikcentralen, 2013. *Gränsintervjuundersökning 2012*, (www). Tillgänglig: http://www.stat.fi/til/rajat/2012/rajat_2012_2013-05-30_sv.pdf Hämtad: 18.9.2014

United Nations Environment Programme a, 2014, *Tourism*, (www), Tillgänglig: <http://new.unep.org/resourceefficiency/Home/Business/SectoralActivities/Tourism/tabid/78766/Default.aspx> Hämtad: 9.9.2014

United States Golf Association USGA, 2014. *Environmental Principles For Golf Courses In The United States*, (www). Tillgänglig: http://www.usga.org/course_care/articles/environment/general/environmental-principles-for-golf-courses-in-the-united-states/ Hämtad: 05.11.2014

United Nations Environment Programme b, *Tourism's three main impact areas*, (www), Tillgänglig: <http://new.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/TheTourismandEnvironmentProgramme/FactsandFiguresaboutTourism/ImpactsofTourism/EnvironmentalImpacts/TourismsThreeMainImpactAreas/tabid/78776/Default.aspx> Hämtad: 15.10.2014

United Nations Environment Programme c, *Negative socio-cultural impacts from tourism*, (www). Tillgänglig: <http://new.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFiguresaboutTourism/ImpactsofTourism/Socio-CulturalImpacts/NegativeSocio-CulturalImpactsFromTourism/tabid/78781/Default.aspx> Hämtad: 17.10.2014

United Nations Environment Programme d, *Economic impacts of tourism*, (www). Tillgänglig: <http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFiguresaboutTourism/ImpactsofTourism/EconomicImpactsofTourism/tabid/78783/Default.aspx> hämtad: 30.10.2014

United Nations Environment Programme e, *Negative economic impacts of tourism*, (www). Tillgänglig:

<http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFigures/aboutTourism/ImpactsOfTourism/EconomicImpactsOfTourism/NegativeEconomicImpactsOfTourism/tabid/78784/Default.aspx> Hämtad: 30.10.2014

United Nations Environment Programme f, *Tourism and environmental conservation*, (www). Tillgänglig:

<http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFigures/aboutTourism/ImpactsOfTourism/EnvironmentalImpacts/TourismandEnvironmentalConservation/tabid/78779/Default.aspx> Hämtad: 31.10.2014

United Nations Environment Programme g, *Tourism and socio-cultural conservation*, (www). Tillgänglig:

<http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFigures/aboutTourism/ImpactsOfTourism/Socio-CulturalImpacts/TourismandSocio-CulturalConservation/tabid/78782/Default.aspx> Hämtad: 31.10.2014

United Nations Environment Programme h, *Tourism and economic conservation*, (www). Tillgänglig:

<http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFigures/aboutTourism/ImpactsOfTourism/EconomicImpactsOfTourism/TourismandEconomicConservation/tabid/78785/Default.aspx> Hämtad: 1.11.2014

United States Golf Association (USGA), 2014. *Environmental Principles For Golf Courses In The United States*, (www). Tillgänglig:

http://www.usga.org/course_care/articles/environment/general/environmental-principles-for-golf-courses-in-the-united-states/ Hämtad: 05.11.2014

Visit Åland 2014. *Golfa I slottsmiljö* (www). Tillgänglig:

<http://www.visitaland.com/articles/golf/> Hämtad: 16.9.2014

World Travel & Tourism Council, 2014. *Country reports*, (www). Tillgänglig: <http://www.wttc.org/focus/research-for-action/economic-impact-analysis/country-reports/> Hämtad: 18.9.2014

World Tourism Organization, 2014. *Sustainable Development of Tourism*, (www). Tillgänglig: <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5> Hämtad: 15.10.2014

Ålands Elandelslag, 2014. *E lens ursprung*, (www). Tillgänglig: <http://www.el.ax/text.con?iPage=31&m=49> Hämtad: 26.11.2014

Ålands Golfklubb 2014, *Klubbens historia*, (www), Tillgänglig: <http://www.agk.ax/klubben/klubbens-historia> Hämtad: 4.12.2013

Ålands Statistik- och Utredningsbyrå a, 2014. *Turiststatistik 2013*, (www). Tillgänglig: http://www.asub.ax/files/turiststatistik_2013.pdf Hämtad: 16.9.2014

Ålands Statistik- och Utredningsbyrå b, 2014. *Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2013*, (www). Tillgänglig: http://www.asub.ax/files/rapport_2014_1.pdf Hämtad: 16.9.2014

Ålands Turist & Konferens, 2008. Tillgänglig: <http://www.turist-konferens.aland.fi/> Hämtad: 13.10.2014

Tryckta källor:

Baker, Susan. 2006. *Sustainable Development*, Oxon: Routledge, 245 s.

Cooper Chris, Fletcher John, Fyall Alan, Gilbert David, Wanhill Stephen. 2008, *Tourism: principles and practise*. 4:de upplagan. Harlow: Pearson Education Limited, 704 s.

Font, Xavier & Buckley, Ralf, 2001. *Tourism Ecolabeling – Certification and promotion of sustainable management*. Wallingford, CABI Publishing, 359s.

Holden, Andrew 2000. *Environment and Tourism*. London: Routledge, 225 s.

Swarbrooke, John 1999. *Sustainable Tourism Management*, Wallingford: CABI Publishing, 371 s.

Veal, A.J.1997. *Research Methods for Leisure and Tourism, A Practical Guide*. London: Financial Times Management. s. 145

Weaver, David. 2006. *Sustainable Tourism*. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann, 240 s.

Intervjuer per e-post:

Nordström Henrik, 2014. *Svar på intervjufrågor. Se bilaga 1*. 25.09.2014

Nordström Åsa, 2014. *Svar på intervjufrågor. Se bilaga 2*. 21.10.2014

Muntliga källor:

Nordström Åsa, 18.11.2014 samt 21.11.2014

Englund Johan, 18.11.2014 samt 21.11.2014

Figurer:

Figur 1-6

Ålands Statistik- och Utredningsbyrå b, 2014. *Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2013*, (www). Tillgänglig: http://www.asub.ax/files/rapport_2014_1.pdf Hämtad: 16.9.2014

Figur 7

SOGESID, 2014. *The evolution of the "Sustainable Development" concept*, (www). Tillgänglig: http://www.sogesid.it/english_site/sustainable_development.html Hämtad: 14.10.2014

Figur 8

Det Naturliga Steget d, 2014, *Vision och strategi* (www), Tillgänglig: <http://www.naturalstep.org/sv/sweden/vision-strategi> Hämtad: 4.12.2014

Figur 9

Golf Environment Organization h, 2014. *Account*, (www). Tillgänglig:
www.golfenvironment.org/account Hämtad: 4.12.2014

BILAGOR

Bilaga 1 Intervjufrågor per mail till Henrik Nordström, VD Ålands Turist & Konferens 25.09.2014

1. *Med er mångåriga erfarenhet av att sälja Åland som destination, vad upplever ni att är de starkaste egenskaperna Åland har som resmål, vad är det som lockar turisterna hit?*

Svar: De starkaste dragarna är naturen/skärgårdsmiljön, fiskemöjligheterna, golfmöjligheterna, möjligheten till taxfreeshopping under resan, de billiga båtresorna, Michael Björklund/Smakbyn, Stallhagen och Kobba Klintar.

2. *Enligt ÅSUB:s statistik så hade Åland år 2013 nästan 2,1 miljoner inresande personer, men endast ca. 190 000 av dessa övernattade på Åland. Vilka är utmaningarna när det kommer till att få turisterna att stanna längre än bara över dagen och kunna erbjuda något annat än billig shopping ombord på färjorna?*

Svar: Ny aktivitetssatsningar som en högklassig golfbana, nya moderna rundtursbåtar som oavsett väder snabbt och säkert kan transportera en busslast med Mariehamn – Kobba klintar - Rödhamn - Degerby - Kastelholm under tiden april – december och evenemang som lockar resenärer till Åland året runt. Billig och intressant shopping skulle också vara intressant att erbjuda på landbacken! Bättre flygkommunikationer behövs också liksom en bekväm och för Helsingforspubliken anpassad direktfärjlinje mellan Helsingfors och Mariehamn.

3. *Enligt ÅSUB:s rapport över turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland framkommer det att det är golfturisterna som är den turistgrupp som spenderar absolut mest pengar under sin vistelse på Åland. Intäkterna sprids även ut över flera delområden; logi, restaurangbesök och nöjen, så att flera företag gynnas av golfturisterna och gör dem till en till synes viktig turistgrupp.*

- a. *Hur många golfpaket säljer ni ungefär per säsong?*

Svar: 1.500 paket som i genomsnitt omfattar 2 golfrunder per resenär

Under 2014 säljer ÅTK 3.000 golfrundor i Kastelholm.

b. *Hur viktigt segment är golfturisterna för Ålands Turist & Konferens?*

Svar: Jämsides med konferenskunderna är golfkunderna ÅTK Ab:s viktigaste kunder.

4. *Hur upplever ni att Ålands turismnäring mår år 2014?*

Svar: Dåligt - och det på grund av den som vanligt alldeles för korta säsongen vilken när den är som bäst bara utgör knappt 5 månader från början av maj tills slutet av september!

5. *Slutligen: vad ser ni i framtiden för turismens utveckling på Åland?*

Svar: Orolig. Kan vi inte på (fasta) Åland inte få till stånd en säsongsförlängning så att antalet hyggliga månader blir större än antalet låg- eller dödsäsongsmånader, kommer utvecklingen antagligen att bli negativ. De åländska landbaserade turismföretagen kommer på sikt inte att kunna blomstra och överleva på en säsong som bara omfattar 4,5 – 5 månader.

Bilaga 2 Intervjufrågor per mail till Åsa Nordström, Klubbdirektör Ålands Golfklubb r.f. 21.10.2014

Grundfakta

1. Hur många heltids- samt säsongsanställda har ÅGK?

År 2014 har vi haft 9 heltidsanställda och under högsäsong 21 säsongsanställda, vilket motsvarar ca 17 heltidsanställda/år.

2. Hur många medlemmar har klubben?

Totalt 2014 är medlemsantalet 1034/978 st aktiva och 56 st passiva ("stödmedlemmar")

ÅGK & Turismen

3. Hur många turister besöker årligen ÅGK?

a. Finns det siffror från flera år tillbaka?

2014 (antal gäster ca 11 500/antal greenfee 19 300)

2013 (antal gäster 12 000/antal greenfee 19 900)

2012 (antal gäster 12 100/antal greenfee 20 300)

4. Hur viktiga är turisterna för ÅGK:s verksamhet?

a. Hur viktiga är turisterna jämfört med medlemmarna?

Turisterna bidrar med mer intäkter till klubben. Medlemmarna bidrar med ideella insatser i klubbverksamheten. En välmående medlemskår kan bidra med mycket positiva mjuka värden i verksamheten som resulterar i en familjär och trevlig atmosfär vilket vi ofta får höra att vi har av våra gäster. Golfklubbens syfte är att främja golfen på Åland men för att vi ska kunna ge medlemmarna möjlighet att spela på bra golfbanor så är det ett absolut måste att vi säljer greenfee. Utan intäkterna från gästerna skulle vi inte kunna förbättra och utveckla verksamheten.

b. Hur stor del av klubbens intäkter kommer från turister?

Någonstans mellan 60-65 %

5. Vilka är ÅGK:s för- och nackdelar som turistdestination?

a. Vilka är det största utmaningarna med att locka till sig turister?

Vi har en kort säsong som sträcker sig som bäst från början av maj till mitten av oktober. Vi är utsatta för en hård konkurrens från både Finland och Sverige. För oss är det av stor vikt att rederiernas turlistor "passar" våra golfgäster. För oss är det viktigt att hela paketet inklusive resan till och från Åland fungerar bra och att hela schemat med resa och starttider är optimerat så att golfarna hinner med att spela så mycket som de önskar. Golfare som vill åka till Åland övernattar i regel åtminstone en natt. Ett högklassigt boende i vår omedelbara närhet är högt prioriterat för oss som ett komplement till hotellboende inne i Mariehamn.

b. Hur skulle du beskriva att klubben mår rent turistmässigt, är man nöjd med mängden besökare?

Frågan är förstås tudelad. Ju fler gäster vi har ju mer slitage blir det på banorna och anläggningen och det krävs en viss framförhållning för medlemmar när de ska boka starttider. Å andra sidan är det ett måste att få in de intäkter som gästerna innebär. Vi har rätt mycket ledig kapacitet idag framförallt på vardagarna och vi jobbar aktivt

med att försöka höja besökarantalet bland annat genom annonskampanjer och erbjudanden.

6. Hur ser ÅGK:s marknadsföring ut?

a. Hur och var marknadsför sig klubben?

I huvudsak riktar vi vår marknadsföring direkt till golfare. Vi medverkar i annonskampanjer tillsammans med våra samarbetspartners och Visit Åland.

Det handlar här om riktade annonskampanjer till golfare såsom annonser i Svensk Golf i Sverige och Golf Digest i Finland. År 2014 marknadsförde vi oss i Svenska Golfpärlor som förutom Sverige även gavs ut i Norge och Danmark. Sociala medier av olika slag är också ett bra skyltfönster att synas i och vi kommer att satsa mer på reklamkampanjer på webben.

b. Vilka är klubbens viktigaste kundsegment?

Kort sagt så är det amatörgolfare +50 år.

c. Vilka är ÅGK:s viktigaste samarbetspartners?

De största säljarna av golf är Eckerö Linjen (Ålandsresor/Finland), Ålands Turist & Konferens och Vikingline. Eckerö Linjen säljer i huvudsak mot Sverige medan ÅTK och Vikingline även säljer mot Finland.

Hållbarhet & GEO

7. Varför har man nu bestämt sig för att börja arbetet med att få ett GEO-certifikat?

8. Har ÅGK tidigare jobbat med hållbarhet inom klubben eller är detta något helt nytt för verksamheten?

9. Vad har man för mål, vad önskar man uppnå med arbetet?

Vi vill att Ålands Golfklubb – av sina medlemmar och av externa myndigheter, organisationer och andra intressegrupper – betraktas som en ansvarstagande golfklubb som i förebyggande syfte arbetar med miljö och hållbar utveckling. Vi vill förbättra oss när det gäller användningen av energi, vatten, kemikalier m.m. – det är ju inte bara en miljöfråga utan också en ekonomisk fråga – vi kan göra inbesparingar. Vi vill ligga i framkant när det gäller miljöfrågor och vara en av de miljöledande golfanlägg-

ningarna i Finland. På detta vis bidrar vi till att Ålands Golfklubb får mer uppmärksamhet och att vi kan locka fler greenfeespelare till vår anläggning. Golfklubben har nog jobbat med miljöfrågor också tidigare men kanske inte på det uttalade sätt som vi nu avser göra.

Det är lång väg att gå fram till ett GEO-certifikat men vi tar ett steg i taget och vi vet att alla förbättringar oavsett storlek leder till en bättre miljö och det är vårt mål!

Bilaga 3 Golf Environmental Organizations certifieringskriterier

Nature

Must

Demonstrate a sound understanding of the ecology, ecosystem and aesthetic (landscape) value of the site.

Be aware of conservation designations for protected sites, habitats, species or landscapes.

Be able to explain why the grass species being maintained is most appropriate, and minimizes the requirements of water, fertilizer, pesticides and other resource inputs.

Demonstrate practical measures taken to identify and minimize the required areas of managed turfgrass.

Should

Monitor the status of key species as a measure of environmental quality.

Establish a schedule for extending and updating ecological surveys.

Have enlisted targeted advice from ecosystem, biodiversity and landscape experts.

Manage the playing quality expectations of members and visitors.

Undertake practical activities to enhance the landscape character of the site, in a way that is in keeping with surroundings.

Demonstrate enlargement and improved connection of habitat patches.

Demonstrate practical measures to maximize the ecological value of the site, through appropriate management of habitats.

Demonstrate practical species conservation activities that protect and enhance biodiversity.

Water

Must

Provide baseline figures for total annual water consumption, split into different management areas (clubhouse, golf course, maintenance facility).

State sources of water used.

Ensure irrigation water recycled from treated effluent/sewage/grey-water sources, if applicable, meets necessary legal requirements of chemical and biological quality.

Demonstrate practical measures to reduce irrigated areas and maximize efficiency.

Demonstrate irrigation system maintenance, servicing and upgrading, if applicable.

Demonstrate practical measures for minimizing water consumption in clubhouses, maintenance facilities and other golf operations buildings.

Should

Demonstrate efforts to diversify water sources, and move away from the use of high-quality and

potable sources: e.g. migration to treated waste water, harvested rainwater, etc.

Energy

Must

State total energy and fuel consumption per annum, broken down by renewables and nonrenewables.

State the total number of operational vehicles under ownership or control.

Should

Audit energy use, detailing practical opportunities for alternative renewable sources and energy efficiency.

Report energy and resource consumption as ecological and/or carbon footprint.

Undertake practical actions to diversify energy and fuel supply.

Undertake practical actions to reduce energy consumption across golf course and clubhouse.

Transition to more fuel-efficient, low-carbon vehicles.

Demonstrate practical activities towards reducing vehicle use among staff and customers.

Supply Chain

Must

Have an established ethical and environmental purchasing policy.

Be able to provide an overview of local to international suppliers, covering major categories of product and service.

Provide baseline data for fertilizer and pesticide use.

Demonstrate the application of an integrated approach to turf management, which promotes plant health and minimizes pesticide use.

Demonstrate practical measures taken to minimize fertilizer, pesticide and other resource inputs to turfgrass.

Describe all current waste streams and management operations.

Demonstrate legal compliance in waste management.

Should

Have evidence of a purchasing policy in action and provide practical examples of sustainability in the supply chain.

Demonstrate measures undertaken to avoid waste, and to continue the lifecycle of materials through reuse and recycling.

Pollution Control

Must

Identify where all waste water and runoff goes after leaving the property and demonstrate appropriate treatment in accordance with legal requirements.

Maintain a register of all hazardous materials.

Be legally compliant in the storage, handling and safe disposal of all hazardous substances.

Demonstrate measures undertaken to prevent pollution from the maintenance facility, clubhouse and golf course.

Should

Demonstrate that water quality is not adversely affected by management operations.

Undertake visual, biological and chemical sampling of water quality at regular intervals.

Community

Must

Maintain a register of full and part time employees, including all staff roles and responsibilities.

Have an environmental working group comprising key staff, volunteers and external advisors.

Maintain a register of any historical, cultural or archaeological designations that apply to the site.

Not have any legal disputes affecting the site, and openly declare any controversy or community conflict connected to the facility or related business activities.

Demonstrate measures to engage positively and constructively with neighbors, local community and environmental organizations.

Have baseline information on historical, cultural or archaeological context and features.

Demonstrate internal communications relating to environmental, community and sustainability issues.

Should

Demonstrate formal and informal environmental education of employees.

Demonstrate measures undertaken to provide appropriate levels of diversified land use, access and other recreational opportunities for the local community.

Have established dialogue with agencies related to historical, cultural and archaeological context and features.

Demonstrate measures undertaken to conserve and / or interpret the cultural, historical and archaeological interest of the site.

Demonstrate internal communications relating to environmental, community and sustainability issues.